Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 137 (13626) | 1974 оной июниин 14, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...ҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ...ҮДЭЛМЭРИДЭ ...ДЭБХИТЭЙГЭЭР ...АБААДАЛСАХА

...лективэйнгээ гэшүүдые үзэл сурталай, политичес...аар хүмүүжүүлгэдэ Череповецкэ металлургическа ...й ударидахы болон инженерно-техническэ хүдэлмэ...шэдэй хабаадалсадаг дүй дүршэл тухай, тэрэшэлэн ...й хүдэлмэриин дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол соо тодор...бөөр, тодо һонороор хэлэгдэһэниинь мэдээжэ. Хү...лхы бүхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлгын хү...идэ үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэ энэ тогтоол ай... ехэ нүлөө үзүүлээ.

...ай республикын партийна организацинуудта ажал... дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нилээд һайжараа. ...дахы ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ...үүлгын хүдэлмэридэ илангаяа эдэбхитэйгээр, шу...аар хабаадалсадаг болоо. Олохон мэргэжэлтэд хадаа ...андистнар, лекторнүүд, политинформаторнууд, аги...ууд болоод, амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. ...-эй XXIV съездын ба партиин Центральна Комите...енумүүдэй шнидхэбэринүүд тухай шэнэ газар эл...жэ захалһаар хорин жэл болоһондо зорюулагдаһан ... хурал дээрэ Алма-Ата хотодо нүхэр Л. И. Бреж... хэлэһэн гүн гүнзэгы удхатай үгэ тухай тэдэнэр ...ламжын хүдэлмэри олоннитэ ажалшадай дунда үр...лайсатайгаар ябуулна.

...ээлхэдэ, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой ...ахы ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ...үүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. ...ерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа 25 ... бүридэһэн парткомой бүлэг элидхэлшэд ойлгуу...н хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулна, 90 гаран ...опагандистнуудаар, 75 хүн политинформаторнууд ...агитаторнуудаар хүдэлнэ. Заводой улаан булангууд ...едприятиин хүтэлбэрилэгшэд һарадаа хоёр дахин ...уншадаг заншалтай болонхой. Цехүүд, бригаданууд ...ус тус хүдэлмэришэдэй хоорондо эмхидхэгдэһэн со... мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүхэндэ согсолон ха...дажа байдаг. Лекторнүүд, агитаторнууд, политин...орнууд болон пропагандистнуудай хүдэлхэ үдэр...тогтоогдоод, түсэб хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ ...й.

...э хүдэлмэриин ехэ удха шанартай, хүмүүжүүлгын ...үлөөтэй байһаниинь элирнэ. Заводой нинтэ полити...жабайдалда мастернуудай үүргэнь эрид дээшэлээ. ...рнуудай һургуули амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. ...ургуулинуудта үйлэдбэриин асуудалнуудһаа гадна, ...үүлгын асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр үзэнэ. Эдэ ...н ашаар гурбан жэлэй турша соо завод дээрэ ажа...тээсэнь 55 процентһээ үлүүгээр ургаа. Ажалай бо...штын журам эбдэгшэдэй тоонь эрид үсөөрөө.

...шойн цементын заводой, Улаан-Үдэ станциин ло...вна депогой хүтэлбэрилэгшэд ба инженерно-техни...хүдэлмэрилэгшэд коллективүүд соогоо хүмүүжүүл...үдэлмэри эдэбхитэй үүсхэлтэйгээр ябуулна, элдэб ... асуудалнуудаар лекцинүүдые уншана, элидхэл...э хэнэ, социалис уялгануудай хэр дүүргэгдэжэ бай...хинан шалгана, үйлэдбэриин түрүүшүүлые али бо... урмашуулха гэжэ оролдоно.

... Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хү...лэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхознигуу...а дунда политическэ, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын ...эри эмхитэй, гуримтайгаар хэнэ, социалис мүры...гэн далайсатайгаар эмхидхэнэ, мүрысөөнэй дүн...саг соонь согсолон гаргаад, мүрысөөндэ илаг... урмашуулна. Отделени, фермэ бүхэндэ бүхыдөө ...жэлэй, тэрэшэлэн тодорхойлхы жэлэй, һарын тү...эй хэр дүүргэгдэжэ байһаниинь саг соогоо хару...и. Түрүүшүүлэй нэрэ хүндэдэ алдар солын туг ...нэ. Дайшалхы хуудаһанууд, «сахилгаан» мэдээ...д гаргагдана. Гурбан лектори саг үргэлжэ хүдэлжэ ... Малшадые культурно-ажаһуудалайнь талаар һай...ангахын тулада тодорхой хэмжээ ябуулганууд ха...данхай. Тэрэшэлэн Загарайн аймагай Карл Марк...эрэмжэтэ колхоздо ажалшадай дунда политическэ, ...үүлгын хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй.

...эр ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ...анагүй һайнаар эмхидхэгдэнэ гэхын аргагүй. Оло...тийна организацинууд хадаа хүтэлбэрилэгшэд бо...женерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые полити... хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр ха...лна. Зарим хүтэлбэрилэгшэд болон инженерно-тех...э хүдэлмэрилэгшэд политическэ асуудалаар лекци ...гүй, уншахаяа оролдоношьегүй. Сэлэн-Дүүмын за...гын механическа завод ой инженерно-техническэ ...4 хүдэлмэрилэгшэдһээ минил 16-ниинь хаа-яа лек...шадаг, ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри ...ргэ хэдэг байха юм. Олохониинь энэ талаар ямар...дэлмэри огто хэдэггүй байна.

...адай барилгын управленидэ энэ хүдэлмэри илан...нгалтагүй байһаар. Управлениин хүтэлбэрилэгшэд, ...ерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд барилгашадай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри огто ябуулнагүй гэхэдэ ... болохогүй. Тэндэ залуу барилгашад ехэ олон, тэ... хамтын байрада байдаг, теэд хүтэлбэрилэгшэдэй хамтын байрада ошожо, залуу барилгашадтай хөө...э, тэдэнэй һанал бодолыень, эрилтэнүүдыень мэ...йлтогдоогүй асуудалыень тайлбарилжа үгэхэ ушар ...йха юм. Буряадай барилгын управленидэ түрүү дүй ... согсологдоногүй, барилгашадай дунда үргэнөөр ...үүлэгдэнэгүй. Мастерска участогуудай дунда со... мүрысөөн мүнөө болотор эмхидхэгдээгүй байһаар. ...ашадай дунда ажалай журам тон һула. Эдэ бүхы ...лнуудые хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүй ...лэ шалтагаанаар тайлбарилхаһаа ондоо аргагүй.

...шэлэн Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, Загарайн ай... Онохойн совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон хүдөө ... мэргэжэлтэд хадаа политическэ хүмүүжүүлгын ...шууд тухай лекци уншадаггүй, элидхэл, хөөрэлдөө ...н байха юм. Эдэ ажахынуудта социалис мүры...ангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Тиимэһээ эдэ сов...ай экономическа талаараа гээгдэжэ ябаһаниинь ...ай бэшэ.

...шадай дунда политическэ, үзэл сурталай, хү...лгын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулха, лекци ун...лидхэл, хөөрэлдөө хэхэ гээшэ ажахын хүтэлбэри... бүхэнэй, инженер бүхэнэй, мэргэжэлтэ бүхэнэй ... уялга мүн.

А. Н. КОСЫГИН ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАБА

МОСКВА. (ТАСС). Московско городской һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Алексей Николаевич Косыгинтай июниин 12-то эндэ, ССР Союзай Ехэ театр соо уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, ниислэлэй партийна ба нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэм наукын ба соёлой ажал ябуулагшад һунгалтын урда тээхи сугланай президиумдэ һуугаа.

Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов суглаа нээгээ. Бүхы һунгагшадта, СССР-эй гражданинуудта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгаар урмашан зоригжоһон нииислэл хотын ажалшад бүхы хүсэеэ, эрдэм бэлигээ, эршэ зоригоо 1974 оной түсэбые, табан жэлэй түсэбые бүхы дээрэнь амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ элсүүлэн хабаадуулна гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Туйлагдаһан бүхы амжалтанууд, илалтанууд хадаа бүгэдэ арадай ажалай, Коммунис партиин үнэн зүб, эрдэм ухаанда үндэһэлһэн политикын, КПСС-эй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневэй залан сэхэ ажал ябуулгын үрэ дүн болоно гэжэ москвагайхид, бүхы совет хүнүүдтэл адли, һайн ойлгоно. Һунгалтын урда тээхи сугланууд дээрэ нииислэл хотын ажалшад парти ба Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд — нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин болон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой бусад гэшүүдые депутадта кандидатуудаар нэгэн һаналтайгаар нэрлэһэн байна гэжэ оратор хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Московско городской һунгуулиин түлөөлэгшэд депутадта кандидат нүхэр А. Н. Косыгинтай уулзахаяа мүнөөдэр сугларба гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ Тэрэнние СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгажа, москвагайхид Алексей Николаевич Косыгинда этигэн найдажа байһанаа нэгэнтэ бэшэ гэршэлһэн байгаа. Тэрэ үндэр этигэл найдабариеемнай нэрэтэй солотойгоор харюулна.

Партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое сугларагшад Хүндэлэлэй президиумдэ нэгэн һаналтайгаар һунгаһан байна.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — Москвагай Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээдэг заводой слесарь, коммунис ажалай ударник С. Н. Ефимушкин нүхэр А. Н. Косыгинай ажабайдал, гүрэнэй, партийна ба нийтын ажал ябуулга тухай хөөрэбэ. Һунгалтын үдэр — июниин 16-да коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень тэрэ бүхы һунгагшадые уряалаа.

Техническэ эрдэмэй доктор, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, гүрэнэй тракторна эрдэм-шэнжэлэлгын союзна институдай таһагые даагша И. И. Трепененков, МГУ-гай студентка Ольга Воронкова, гэр баридаг 1-дэхи комбинадай 5-дахи хабсаргалгын управлениин начальник, Социалис Ажалай Герой Г. И. Ламочкин, 28-дахи больницын врач Л. М. Макарова уулзалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

Арад зоной аша туһа тухай, манай Эхэ ороной саашанхи һалбаран хүгжэлтэ тухай партиин, Совет правительствын эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго ороной бүхы ажалшадай ажалшадта һайшаагдана гэжэ ораторнууд тэмдэглээ. Коммунис партиин, Совет гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикые совет арадай нэгэн һаналтайгаар, халуунаар дэмжэжэ байһыень һунгалтын үдэр элирхэйлэн гэршэлхэ байна гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан, А. Н. Косыгин үгэ хэлэбэ. Үндэр этигэл найдабари олгоһонойнь түлөө тэрэ округой һунгагшадта гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргөөд, энэ этигэл найдабариинетнай харюулхын тула бүхы юумэ хэхэб, коммунизмын илан мандахын аша туһада ленинскэ Коммунис партиин политика бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ, эршэ хүсэеэ элсүүлэн зорюулхаб гэжэ найдуулаа.

Партиин XXIV съездын хараа шугамые манай ороной хүдэлмэришэн анги, колхозно тарyaшад, интеллигенци, бүхы нацинууд, арад үндэһэтэн халуунаар һайшаан дэмжэжэ, бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гээд оратор хэлэбэ.

Коммунис партида, тэрэнэй Центральна Комитедтэ, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Политбюродо зорюулагдаһан үнэн зүрхэнэй, халуун дулаан үгэнүүдые хэлэһэнэйнь түлөө, коммунис байгуулалтын шэнэ илалтануудай замаар совет арадые бата найдамтайгаар хүтэлжэ ябаһан КПСС-эй гадаадын ба дотоодын политикые нэгэн һаналтайгаар, бүрин дэмжэжэ байһанайнь түлөө депутадта кандидат сугларагшадта халуун баяр баясхалан хүргэһэн байна.

Манай арад зондо хабаатай революционно эршэ хүсыень, эрмэлзэл зоригыень манай парти ажал ябуулгадаа бодотоор бэелүүлнэ гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглээ. Манай партиин агуу ехэ сургаал һургаалнуудаар, коммунизмын сургаал һургаалнуудаар манай арад зоригжонхой. Парти арад зониие ажалай шэнэ баатаршалганuудта зоригжуулна. Коммунистнууд гэрэлтэ һайхан коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ дабшана. Парти болон арадай нэгэдэл манай агуу ехэ хэрэгэй илалтын бата үндэһэ һуури болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ҺУНГАЛТАДА— АЖАЛАЙ БЭЛЭГ

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө тэмсэжэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозууд гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 8-да дүүргээ. Энэ амжалтада «Знамя Ленина», «Путь Ленина,» «Родина», «Коммунизм» колхозуудай хубита ехэ.

«Знамя Ленина» колхоз хахад жэлэй туршада 4800 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байбал, мүнөө тэрэнээ 5073 центнертэ хүргэнхэй. Июль һара гаратар түс колхоз 1100 центнер һү түсэбһөө үлүү худалдаха гэжэ шиидээ. Мүнөө энэ колхоз үдэртөө 37—38 центнер гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 3—4 центнер һү ехээр тушаана. Колхозой түрүү һаалишад П. А. Рымарева, Е. Ф. Сластина, Е. С. Кушнарева, Н. М. Сластина гэгшэд үнгэрһэн табан һарада үнеэн бүриһөө 1000 гаран килограмм һү һаагаад байна.

Аймагай колхозууд мүнөө үдэртөө 200 гаран центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушаана. Һарын дүүрэтэр колхозууд хамтадаа 4400 центнер һү түсэбһөө үлүү худалдаха байһанаа мэдүүлнэ. Энэнь СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын һайндэртэ ажалай бэлэг болохо юм.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хэлбэришэгүйгөөр нэмэнэ, манай Эхэ ороной экономическа хүсэ шадал дээшэлнэ, национальна баялиг улам арьбажана, эрдэм ухаан болон соёл культура хүгжэнэ, арад зоной байдал һайжарна.

(СССР-эй бүхы һунгагшадта, гражданинуудта КПСС-эй ЦК-гай Хандалгаһаа)

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

«Дружба» колхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээ ажалай ехэ амжалта туйлаба: байгша оной түрүүшын хахад соо гүрэндэ һү худалдаха түсэб болзорһоонь 23 үдэрөөр урид дүүргэһэн байна. Түсэбэй ёһоор тэдэнэр хахад жэл соо 5.950 центнер һү гүрэндэ худалдаха ёһотой байбал, июниин 3-най байдалаар 5.973 центнертэ хүргэжэ шадаа.

Ажалай иимэ ехэ илалта имагтал һаалишадай дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар туйлагдаһан байна. Мүрысөө ёһотоор хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ колхозой партийна комитет, профсоюзай организаци горитой анхарал хандуулна. Тэрэнэй дүнгүүд саг соогоо гаргагдаад, мүрысэгшэдтэ мэдээсэгдэнэ, эрхимлэгшэд һайнаар урмашуулагдана.

Колхозой һаалиин фермэнүүдэй дундаһаа Ехэ-Худэриин фермын коллектив һайн дүнгүүдтэй ябана. Энэ коллективые дүршэл ехэтэй малшан нүхэр Секретарев хүтэлбэрилдэг юм. Түс фермын үнеэн бүриһөө январь — май һаранууд соо 1.045 килограмм һүн һаагдажа, хамта дээрээ 4.697 центнер һүн абтаһан байна. Фермын һаалишад һүнэй шанар һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг юм.

Ажахын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Нина Иннокентьевна Хлебникова, Маргарита Максимовна Сеченова гэгшэд эрхимлэжэ ябана. Нүхэр Хлебникова үнгэрэгшэ табан һара соо үнеэн бүриһөө 1.145 килограмм, нүхэр Сеченова — 1.080 килограмм һү һаажа, ажалай һайн үрэ дүн туйлаба.

— Хахад жэлэй дүүрэтэр үшөө хорёод хоног үлөө. Энэ үе соо түсэбһөө гадуур 800—850 центнер һү тоһоной заводто оруулха зорилго урдаа табяад, колхозоймнай һаалишад эдэ үдэрнүүдтэ үшөө һайнаар хүдэлхые оролдоно, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Иван Перфильевич Осеев хөөрэнэ.

Колхозой һаалишад ажалайнгаа энэ амжалтые СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэртэ зорюулна.

Манай корр.
Хяагтын аймаг.

БУРЯАДАЙ АССР-эй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН, ЯХАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ 1974 ОНОЙ ЯНВАРЬ—МАЙ ҺАРАНУУДАЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ проц.		
	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР
Промышленность			
Продукци худалдалга	103	102	102
Ажалай бүтээсэ	100	103	101
Промышленна предприятинуудай тоо — бүхыдөө	198	233	182
Тэрэ тоодо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо	48	40	39
Бүхы предприятинуудай тоодо — процентээр	24	17	21
Хүдөө ажахы			
Мал ажалай гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ (нэгэдэхи хахад жэлэй түсэб):			
Мяхан	80	80	117
Һүн	88	86	64
Үндэгэн	86	90	81
Капитальна барилга			
Гүрэнэй капитальна һомололго — бүхыдөө	89	80	101
Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	84	84	106
Капитальна һомололго:			
Һургуулинуудые барилгада	92	67	108
Хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада	71	67	115
Больница ба поликлиникэнүүдые барилгада	91	99	85
Гэр байра ашаглалгада оруулалга (нэгэдэхи хахад жэлэй түсэб)	24	34	42
Өөһэдын хүсөөр бүтээгдэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	92	93	104
Ажалшадай хэрэглэмжэ хангалга			
Хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн — бүхыдөө	99,6	102	102
Худалдаа наймаан			
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай розничнo эд бараанай эрьесэ	100,6	99,4	100

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени

А. Бадмацыренова Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, байгша хахад жэлэй түсэб нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэөд, мүнөө июль һарын түсэбөөр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан А. Е. Бадмацыренова.

С. ОЧИРОВАЙ фототекст.

САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛГААР ...ЛАСХООРОНДЫН XII КОНГРЕССТЭ

...бшалан һайжаруулгаар уласхоорондын XII конгресс...баадагшадые Совет Социалис Республикануудай ...ай правительствын зүгһөө амаршалнаб.

...асхоорондын научно-техническэ үргэн ба үрэ ехэтэй ...саа холбооной үүргын, удха шанарай шууд сэхээр ...лжэ байһан эрхэ байдалда конгресс хүдэлмэрил... Сабшалан һайжаруулга хүдөө ажахын шухала хуби ...н дээрэһээ, мал ажалые, хүн түрэлтэндэ эгээн лэ ...й эдеэ хоолой продуктнуудые үгэдэг һалбариие хүг...э зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болоно.

...нгрессэй хүдэлмэриин үедэ шухала асуудалнуудые али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэлгэ, үүсхэл ехэтэй хөөрэлдөөнүүд сабшалан һайжаруулгаар наука болон зүбшэлые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ, арадуудай үгэеэ ойлголсолгые һайжаруулгада, хани барисаае бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

Сабшалан һайжаруулгаар уласхоорондын XII конгресстэ хабаадагшадта үрэ ехэтэйгээр хүдэлхыень, нимэ һайн һайхан ажал ябуулгадаа ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэнэб.

ССР-эй Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ
А. КОСЫГИН.

САБШАЛАН—ДЭЛХЭЙМНАЙ БАЯЛИГ

САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛГААР УЛАСХООРОНДЫН КОНГРЕСС НЭЭГДЭБЭ

...зарай хүрьһэн — ур...шууд — адууһа мал ...ы ажалай продукци» гэ...һалбаринуудай асуудал...е һайжаруулгаар улас...ндын XII конгресс зүб...лсэхэ байна. 50 ша...роние түлөөлһэн дэл...гол мэргэжэлтэдэй ба ...тэдэй энэ хуралдаан ...н 12-то Москвада хү...рөө эхилээ.

...СС-эй ЦК-гай Полит...ой гэшүүн, СССР-эй ... ажахын министр Д. С. Полянский эхилэлгын үгэ хэлэжэ, конгрессые нээгээ.

Мал ажал амжалтатайгаар хүгжөөхын тулада тэжээлэй удха шанар тухай хэлэхэдээ, хээрын сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, уһалагдадаг бэлшээри бии болгохо, тэжээлэй бүхы үбһэ ногоонуудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар Советскэ Союзда мүнөө ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Мүнөө үедэ тэжээл бэлдэлгээр научна олон томо асуудалнууд табигдадаг болоо, тэдэниие элдэб оронуудай эрдэмтэдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор шиидхэхэ шухала гээд нүхэр Д. С. Полянский саашань тэмдэглээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые дээшэлүүлхэ, бүхы оронуудай арадуудай байдал һайжаруулха асуудалнуудые шиидхэлгэдэ таарууггаар наука ба дүршэлые нэгэдүүлхээр һайн һайхан уг зорилго бэелүүлгэдэ сабшалан һайжаруулгаар уласхоорондын конгресс туһалха гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай конгресстэ эльгээһэн амаршалга хуралдаан дээрэ уншагдаһан байна.

Конгресс июниин 20 хүрэтэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС-ай корр.).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Л. Е. ЭЛИАСОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, арадай аман зохёолнуудые шэнжэлхэ талаар олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй СО-гой АН-ай Буряадай филиалай Буряадай нийтын эрдэмэй институдай ород арадай аман зохёолой секторые даагша Элиасов Лазарь Ефимовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной июниин 13.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. Л. СИМАКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Радио болон хэблэлдэ республикын экономико, культурын хүгжэлтые харуулха талаар аша үрэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Бүхэсоюзна радиогой Буряадай АССР-тэ байдаг корреспондент нүхэр Симаков Николай Леонидовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной июниин 13.

Социалис мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА hАЙНААР ХЭРЭГЛЭН...

Сүхэ голой эрье шадархи Шарбагатай гэжэ нютаг... Улаан бүд дээрэ бэшэгдэһэн уряа лозунгнууд, транспарантнууд холоһоо харагдана. Ирагуу һайхан хүгжэм зэдэлнэ. Хайшаашье харахада — хангалтама үнэртэй һөөг бургааһад, сэсэгүүд, ногоон далай... Эндэ Хяагтын аймагай колхоз болон совхозуудай һаалишад, мал адуулагшадай зүблөөн һаяхан болоо. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, парторганизацинуудай секретарьнар, отделенинүүдэй эрхилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, аймагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

«Аймагай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй табан һарын дүнгүүд ба саашанхи зорилгонууд» гэһэн асуудал энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Павлов П. М.** энэ асуудалаар дэлгэрэнгы элидхэл хээ.

— КПСС-эй Центральна Комитедэй партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон аймагай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна. Колхоз, совхозуудай партийна комитедүүд, профсоюзай ба комсомолой организацинууд малшадай социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалда анхаралаа ехээр табидаг болоо. Олохон коммунистнууд ба комсомолшууд үнгэрһэн табан һара соо һү һаали дээшэлүүлхэ талаар горитой амжалта түйлажа шадаба,— гэжэ нүхэр Павлов П. М. элидхэлэйнгээ эхиндэ онсолон тэмдэглэбэ.

Эдэниие хэдэн тоо, баримтануудаар элирхэйлэн харуулая. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын табан һара соо аймаг дотор хамтадаа 47091 центнер һүн һаагдаһан байгаа. Байгша оной энэл үе соо 52 288 центнер һүн абтаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 5197 центнер ехэ һүн һаагдаһан байна. Байгша оной түрүүшын табан һара соо 6000 гаран центнер һүн нёдондоной энэ үеынхиһөө үлүү ехээр гүрэндэ худалдагдаба. Тодорхойлхы жэлэй түрүүшын хахад соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбые аймаг июниин 20 болотор сүм дүүргэхэ арга боломжотой.

Аймагай колхоз ба совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дундаһаа «Родина» колхозой Ивановска һаалиин фермэ эрхимлэжэ ябана. Тус фермын һаалишад энэ жэлэй январь — май һарануудта үнеэн бүриһөө 1166 килограмм һү абажа, түрүү һуурида гараһан байна. «Пограничный» совхозой Хоронхойн, «Дружба» колхозой Ехэ-Хүдэриин һаалиин фермэнүүд баһал һайн дүнгүүдтэй байжа, социалис мүрысөөндэ хоердохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

«Заря», «Дружба» колхозуудай һаалишад ехэ амжалта түйлажа, жэлэй түрүүшын хахад соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Тиихэдэ «Родина» колхозой, «Пограничный», Ехэ-Нугын совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд нёдондонойхиһоо һайн дүнгүүдтэй ябана. Эдэ ажахынууд һү абаха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбтэ даабаринуудые һаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ арга боломжотой.

Ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө хандажа, эрхим һайн дүнгүүдые түйладаг һаалишад аймаг дотор жэлһээ жэлдэ олошорно. Энэ жэлэй түрүүшын табан һара соо 38 һаалишан даажа абаһан үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү һаажа, социалис мүрысөөндэ онсо шалгаржа ябана. Тэдэнэй тоодо һаалишад Буянтуева, Бурдуковская, Найданова, Максимова, Тимофеева, Кондратьева болон бусад оролсоно. Ажалдаа һайн дүнгүүдые түйладаг мал адуулагшад баһал олошоржо байнхай.

Гэхэтэй хамта аймагай колхоз болон совхозуудта һү һаали дээшэлүүлхэ арга боломжонууд гүйсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй гээд тэмдэглэмээр. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо, Алтайн ба Мөөрөөшын совхозуудта энэ талаар үшөөл ехэхэн дутагдалнууд дайралдаһаар. Жэшээлэн хэлэбэл, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ һү абалгаяа нёдондонойхиһоо нилээд доошолуулаа. Энэ колхозойхид хахад жэл соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө арай шамай 72 процентдэ хүргөөд байна. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ энэ колхоз үбһэ тэжээлээр яһала һайн байһан юм. Гансал һаалишадай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри һулаар табигдаһан байгаа бшуу.

Алтайн совхоз һү һаали эрид дээшэлүүлхэ гүйсэд арга боломжотой юм. Үбһэ тэжээлээршье һайн, һайн үүлтэрэй үнеэдтэй. Теэд үүлтэртэ фермэдэнь һүн багаар һаагдана. Энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд тугалнуудта, дотоодын хэрэглэмжэдэ һү ехээр гаргашална. Мүн Мөөрөөшын совхоздо иимэрхүү дутагдал дайралдана.

Аймагай зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һүнэй шанар һайжаруулха асуудалда анхаралаа багаар табина. Энэ жэлэй июниин 1-һээ һү тушаан абаха шэнэ стандарт хэрэглэгдэжэ эхилээ. Теэд зарим ажахынууд энэ хэрэгтэ муугаар бэлдэһэн байна. Жэшээнь, Ехэ-Нугын совхозой фермэнүүдһээ 33 процент гашалангиртай ехэ һүн майн 25-да тоһоной заводто асарагдаад, гэдэргээ бусаагдаһан байха юм. Иимэ ушар үсөөн бэшэ дайралдадаг гээшэ.

Партиин райкомой секретарь П. М. Павлов иимэ дутагдалнуудые саашадаа яашье тэсэжэ болохогүй гэжэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Тэдэниие дары түргэн усадхахын тула нэн түрүүлэн колхоз, совхозуудта үнеэдэй тоо олошоруулха хэрэгтэй. Тиихэдэ үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ мэргэжэлтэдэй үдэр бүриин анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Аймагай ажахынуудта олон үнеэд һубайржа, ямаршье аша туһагүйгөөр харууһалагдана. «Пограничный» совхоздо, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Заря» колхозуудта үнеэдые үрэжүүлхэ хүдэлмэри мүнөөшье хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

— Зунай дулаан саг ерэжэ, һү һаалиин эрид дээшэлхэ үе ерэбэ, — гэжэ нүхэр Павлов тэмдэглээ. — Мүнөө һаамхай үнеэд бүхэли сүүдхэдээ бэлиршээгдэхэ зэргэтэй. Фермэ бүхэндэ үнеэдые һааха, мүн тугалнуудта һарабшануудые бариха хэрэг тон шухала болонхой. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, парторганизацинуудай секретарьнар һаалишадта ажалай һайн эрхэ байдал хангаха уялгатай.

Социалис мүрысөөн хадаа ажалай һайн амжалта түйлаха ехэ хүсэн мүн. Тиимэһээ колхоз ба совхозуудай парткомууд, профсоюзай ба комсомолой организацинууд һаалишадай дунда мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулха зэргэтэйшье, уялгатайшье. Социалис мүрысөө ёһотоор ударидан хүтэлбэрилжэ, дүнгүүдынь саг соонь соголоод, мүрысэгшэдтэ мэдээсэхэ, шалгаржа гарагшадые али болохоор урмашуулжа байха шухала.

Табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ һү абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ аймагай бүхы ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, ниитын эмхинүүдэй, мүн һаалишад болон мал адуулагшадай үдэр бүриин анхарал хандуулагдаха болоно гэжэ нүхэр Павлов онсолон тэмдэглэһэн байна.

«Заря» колхозой түрүүлэгшэ **А. Нечаев**, Хүдэриин совхозой һүнэй фермые даагша **Н. Карбушев**, Алтайн совхозой һаалишан **М. Найданова**, «Родина» колхозой һаалишан **С. Тимофеева** болон бусад аймагай һаалишадай зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ, коллективүүдэйнгээ ажал хэрэг, саашанхи зорилгонууд тухай тодорхойгоор хөөрэбэд.

Хяагтынхидтай мүрысэдэг Улаан-Үдын аймагай түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсажа, КПСС-эй райкомой секретарь **Т. И. Федотов** амаршалгын үгэ хэлэжэ. Хяагтын аймагай һаалишадта ажалай ехэ амжалта хүсэбэ. Аймагай бүхы малшадта хандаһан Хандалга зүблөөн дээрэ баталагдан абтаа.

Социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн фермэнүүдэй коллективүүдтэ, түрүү һаалишадта КПСС-эй райкомой, аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба. Тиихэдэ промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд шефтээ абаһан ажахынуудайнгаа түрүү фермэнүүдтэ үнэтэ бэлэгүүдые энэ зүблөөн дээрэ барюулаа.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

АГИТПУНКТЫН ГАЛНУУД

Нэгэ залуухан хүбүүн агитпункт соо орожо ерээд, түрэһэн тухай үнэмшэлгээ секретарьта һарбайба. Һунгуулиин участково комиссиин секретарь Нина Ивановна Казакова тэрэ хүбүүнэй урдаһаа хаража:

— Һонин лэ! 1956 оной июниин 16-да түрэһэн байнаш.

— Өөрөө ойлгожо ядахадаа орожо ерээлби, — гэжэ тэрэнь харюу хүлеэгдээд байба.

— Һунгаха аад, оройдоо нэгэ үдэр дутабал даа. Июниин 17-до түрэһэн байбал, һунгаха ... эрхэтэй байха һэшии, — гэжэ Нина Ивановна тэрэ хүбүүндэ ойлгуулба.

Тэрэ хүбүүмнай Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой 6-дахи цехэй хүдэлмэришэн, комсомолой гэшүүн Максим Галимов гэжэ һүүлдэнь хөөрэлдэхэдөө мэдэжэ абаа һэмди.

Улаан-Үдын Свердловэй үйлсэдэхи 9-дэхи агитпункт соо иимэ хөөрэлдөөн болоо бэлэй. Юрэнхыдөө, тус агитпункт соо хүн зон олоороо сугларна. Юундэб гэхэдэ, Улаан-Үдын Советскэ районой Шмидтын, Свердловэй, Свобода, Кировэй, Каландарашвилиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй алар 900 гаран хүн һунгалтын үдэр эндэ ерэжэ, СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадууд Е. М. Мацуков, Е. Ф. Кожевников, М. А. Яснов гэгшэдэй түлөө дуугаа үгэхэ байна бшуу. «Бултадаа — һунгалтада!», «1974 оной июниин 16-да СССР-эй Верховно Советтэ һунгалтын үдэр» гэжэ аржыса бэшээтэй лозунг тус агитпунктые гоёон шамэглэнэ.

Агитпунктын столнууд дээрэ табяатай газетэ, журналнуудые хүнүүд иража һуунад. Газетэ, журналнуудһаа гадна СССР-эй Верховно Советэй депутадуудта кандидатуудай намтарнууд, һунгалта тухай элдэб брошюранууд олон. Булангдань «Аврора» түхэлэй телевизор табяатай. Агитпунктда ерэгшэд һунгалтада зорюулһан теле-дамжуулгануудые үдэшэндөө хаРалаг юм байна. СССР-эй һунгалтын системэ тухай, совет социалис демократи тухай хүнүүд уншаха дүүрэн аргатай.

Һунгагшадта зорюулан, лекци ба хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, кинофильм харуулагдана. Һаяхан, жэшээлхэдэ, «В. И. Ленин — совет гүрэниие байгуулагша» гэһэн лекци һунгагшад шагнаад, кинофильм хараа. Тэрэшэлэн залуу һунгагшадта зорюулан, тусхай хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө. Һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ Н. В. Халеев залуу һунгагшадай эрхэ ба уялганууд тухай тогтоо.

Гэхэтэй хамта агитпунктда хирэ-хирэ болоод лэ агитаторнууд сугларлаг. «Забайкаллес» комбинадай, Улаан-Үдын стоматологическа поликлиникын, 4-дэхи һургуулиин агитколлективүүд ажал хүдэлмэрөө һайнаар эмхидхэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Советэй, горсоветэй депутадууд А. М. Костелева, С. В. Преловская гэгшэдтэй уулзалга эмхидхээ. Тэдэнэр һунгагшадай урда тоосоһон байна.

Һунгалтын үдэр — июниин 16 болотор үсөөхэн үдэр үлэбэ. Улаан-Үдын Советскэ районой 9-дэхи агитпунктын коллектив, тэрэ тоодо агитколлективүүд, һунгагшадтайгаа хамта СССР-эй Верховно Советтэ болохо һунгалтые политическэ дэбжэлтын оршон байдалда угтахын түлөө оролдожо, ажаллажа байна.

С. ОЧИРОВ.

ҺУНГАЛТЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ...

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй, тодорхойлхы удха шанартай жэлшье хахадлашаба. Энэ жэлдэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ, табан жэлэй түсэб бүхы дээрэнь ядамаргүй хүсэндэнь хүргэхэ үндэһэ һуури байгуулха гол зорилготой байһамнай мэдээжэ aаб даа. Манай совхозой малшад, газар тариалан дээрэ ажаллажа байгшад тус тустаа, мүн коллективээрээ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай, хэлэһэндээ хүрэхын түлөө ехэ оролдолго гарган хүдэлжэ байна.

Хахад жэлэй түсэб, уялгануудые бэелүүлхэ тэмсэл СССР-эй Верховно Советэй һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн олониитын мүрысөөнэй урасхалтай нэгэ мүһэн нэгэдэжэ, эршэнь бүри шангадаа. Энэ жэлэй сагай уларил ехэ буруулган байжа, адууһа малай харууһалгада түбэг татаа, хабарай тарилгын хүдэлмэриие унжагайруулан алдаа. Хэды хүндэ хүшэр байдалай тохёолдобошье, ажахын малшад, механизаторнууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдосотойгоор, нэтэрүү зоримгойгоор ажаллажа, зунай эхиниие яһала гэмгүй үрэ дүнтэйгөөр угтаба гэжэ тэмдэглэхэ эрхэтэйбди.

Нёдондоной энэ үеын байдалтай жэшэжэ харахада, һураггүй олон тугал, хурьган абтанхай, гарза багатайгаар түлжүүлэгдэжэ байна. Малай үхэл гарза нилээд үсөөрөө. Хэрбээ нёдондо энэ үедэ аяар 277 толгой үхэр гарзалуулһан байгаа һаа, харин мүнөө 44 толгой болонхой. Ганса эдэ тоо, баримтанууд малай харууһанай эрид һайжарһаниие, малшадай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй харюусалгын дээшэлһэниие гэршэлжэ үгэнэ. Имагтал малшадай оролдосо ехэтэй ажалай аша туһаар совхоз бүхы дээрээ нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 900 шахуу центнер һү ехээр һаажа абаһан, гүрэндөө мүн иимэ хэмжээнэй һү тушааһан байна. Иигэжэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые СССР-эй Верховно Советэй һунгалтын болохо үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн зорилгодоо хүрэхэ аргатайбди. Зүгөөр энэ хахад жэлэй түсэб 1973 онойхиһоо 500 шахуу центнерээр ехэ байна.

Тугал, хурьга абалга, түлжүүлгэ дээрэ амжалта яһала түйлагдаа гэжэ дээрэ тэмдэглээ һэмди. Мүнөө үедэ 100 эхэ хонин бүриһөө 85 хурьган абтанхай, бүрин бүтэн томожожо байна. Иигэжэ жэлэй түсэбтэ даабари бэелүүлэгдээд байна. Зүгөөр мяха абалгаар мүнөөдөө гээгдэлдэ оронги байдалтайбди. Тиигэбэшье гурбадахи, дүрбэдэхи кварталнуудта дутуугаа хүсэлдүүлхэ арга боломжотой байһанаа элирхэйлхэ шухала. Хониной ноохо хайшалха хүдэлмэридэ бэлэдхэл түлэг ябажа байна. Энэ халуун хаһые ядахын сагта хахад һарын туршада сүм дүүргэхэ зорилго табигдана. Томодхогдоһон, гүйсэд оньһожоруулагдаһан хайшалалгын пункт совхозой түб болохо Тээгдэ тосхондо бэлэн болохо ойртоо.

Хабарай тарилга туш... эндэ олон юумэ дурдаһан... үлүү хаш. Хаһа саг соо... эртынгээ тарилга дүүрг... бди. Түсэбэй, шанарай, ба... зорой түлөө хиналта яһа... шангаар табигдаһан байг... Мүнөө хожом таригдадаг у... гамалнуудай түсэб дүүрг... хын түлөө тэмсэл үргэлж... һөөр. Гадна паар хахалал... шэнэ газар элдүүрилгэ, с... шалан уһалха хүдэлмэри у... гэн дэлисэтэйгээр ябуулагд... жа байһан үетэй.

Энэ тодорхойлхы удха ш... нартай жэлдэ хэзээ хэз... нэйхиһээ үргэн далайсат... гаар барилганууд бодхоо... доно. Илангаяа тосхонһоо... луур ажаһуудаг малшад... байдал һуудал һайжаруул... малайнь байра шэнэлхэ... рэгтэ анхарал хандуулагд... на. Гадна һү һаалиин... шахалгын фермэнүүдэй, ба... рануудые шэнээр бариха, ... гэс оньһожоруулха ехэ ... дэлмэри бүтээжэ байнаба... Тиигэжэ үнеэдэй байха ... һожоруулагдамал гурбан... нэ байра мүнөө жэлдэ аш... лалгада оруулагдаха. ... ниие барихадамнай ... шефүүд — Хүрбын, Ха... гайн леспромхозуудай, ... дэ-Хүрбын лесхоз... дархашуул ехэ туһал...

Мүн тэрэшэлэн хони... түхэреэн түхэлтэй хаш... нууд, 200 үхэр нэгэ ... шахаха оньһожоруулагда... бааза шэнээр бодхоогдо... Тээгдын һү һаалиин ... фермын байранууд шэн... хэгдэн заһагдахань. Хэ... шье мэдэһээр, холуур хү... дэг малшадай (илангаяа ... лэй) гэрнүүд хуушаран... задагай зайдан болон... һэн. Мүнөө Хасууртайн ... деленидэ 4 гэр, Аала... хоёр квартиратай нэгэ ... гэхэшэлэн хамтадаа 14 ... лай байха 12 гэр шэнээр ... рижа, малшадаа зохид... түбхинүүлхэ зорилготой...

Ажалша зоной һуудал б... дал улам һайжаруулха, ... дэлхэдэнь таатай зохид ... хэ байдал тогтооохо. Хү... хүшэр хүдэлмэри оньһож... гаар бүтээдэг болохо хэрэ... гүрэн түрын ехэ анхара... хандуулжа, ехэ туһа хүр... жэ байһаниинь манай а... хын ажал хэрэгһээ эл... харагдана бшуу. Үнэхөө... шье, хэдэн жэлэй урда я... нэгэ барилга бодхоохо, ... һон түхеэрэлгэ тодхохо ... хэдэ, мүнгэ зөөри үгт... гүй байгша һэн. Харин ... талаар мүнөө ехэ хубила... боложо эхилбэ.

Һуудал байдалайнгаа ... һайжаржа, болбосон ё... ажаһуудаг боложо бай... ажалшад сэдьхэлээ бая... лан, дааһан хэрэгтээ хар... салга ехэтэйгээр ханд... һайн ажалаараа тэрэ т... ламжадань харюулха г... оролдоно бшуу.

СССР-эй Верховно Сове... һунгалтые һайн үрэ дү... али бүхы хэрэгээр угтаха... жэ эрмэлзэһэн, зарим т... бата алхам урагшаа хэ... манай совхозой ажалша к... лектив амжалтаяа улам ... бадхахын, юһэдэхи табан ... лэй, тодорхойлхы жэлдэ б... лүүлхээр хараалһан түс... болон уялгаяа хүсэнд... хүргэхын түлөө хүсэ ша... лаа гамнахагүй байха.

Б. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
Хорниин аймагай
Хүрбын совхозой
парткомой секретарь.

Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр

ЗЕЛЕНОГРАД —НИИСЛЭЛЭЙ ЗАЛУУ ХҮРШЭ

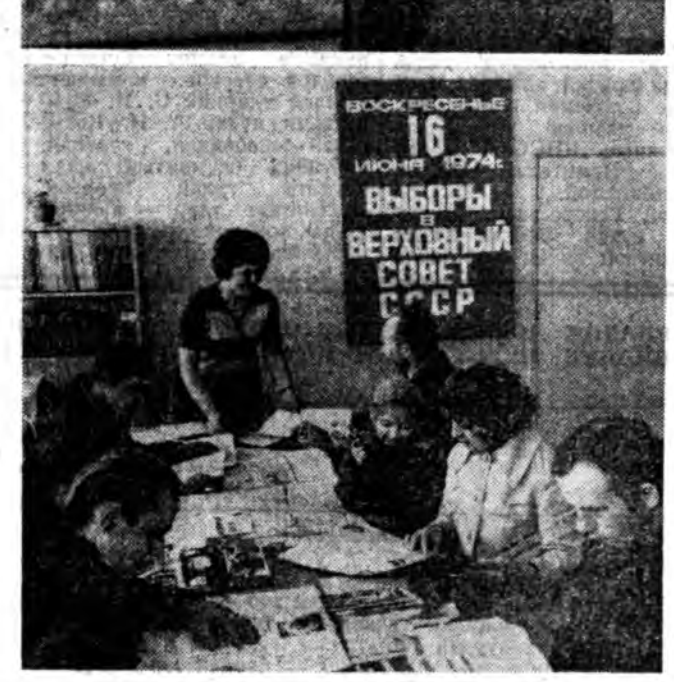

Зеленоград — ниислэлэй залуу районуудай нэгэн үдхэн ногоон ой модон соо оршоно.

Энэ хотодо ажаһуугшад залуунууд, дунда зэргын 28 наһатан юм. 1962 онһоо хойшо энэ хото баригдажа эхилһэн юм. Мүнөө эндэ 9—14 дабхар, харин Центральна проспектдэнь 17 дабхар гоё һайхан байшан гэрнүүд бодонхой. Зуу мянган хүн зонтой залуу хотодо кинотеатрнууд, юрэнхы эрдэмэй, хүгжэмэй болон спортивна һургуулинууд, электронно техникын институт, зургаан библиотекэ, хүүгэдэй болон эмнэлгын учреждениүүд, ниитын эдеэ хоолой ба һуудал байдал хангалгын арбаад предприяти, олон тоото магазинууд хүдэлнэ.

Эндэхи уһанай сөөрэмэй дэргэдэ спортивна зоно баригдаха юм. Тэрэнь 8—10 мянган хүн зоной һууха ендэрнүүдтэй, хүнгэн атлетикын манежтэй, бассейнтэй болохоор түсэблэгдэнхэй.

Түсэбтэ табан жэлэй турша соо эндэ һуралсалай, ажаһуудалай, хүүгэдэй болон соёл культурын эмхи зургаануудай бүлэг барилгатай 300 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд баригдаха. Зеленоград хотын барилгашад ажахын тоосоото бригадануудые эмхидхэжэ, барилга хэхэ гэһэн үүсхэл гаргаһан байна. Социалис Ажалай Герой Н. А. Злобиной бригадын үүсхэл бүхы орон дотор таранхай. Н. А. Злобин (дээрэхи зураг дээрэ) СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Дундахи зураг дээрэ: 7-дохи микрорайоной һунгуулиин участогай агитпунктда. Агитатор Л. А. Ласкина һунгагшадтай хөөрэлдэжэ байна; доодо зурагта — Зеленоградай юрэнхы түхэл.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

Республикын олохон совхозой малшад СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалтын үдэрые хүндэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысэжэ, гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари нэгэ һараар урид дүүргээ.

Сэлэнгын аймагай Химнын совхоз гүрэндэ мяха тушаалгаар онсо шалгарһан байна. Эдэнэр гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ даабари июниин 1-дэ 256 процент дүүргээ. Прибайкалиин аймагай «Зырянский» совхозой малшад бэлэдхэлэй пунктнуудта 1.220 центнер шэгнүүртэй мал тушаажа, мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари 218 процент дүүргэһэн байна.

Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари Яруунын, Анаагай, Юбилейнэ, Сосновско, мүн бусад совхозууд үлүүлэн дүүргэбэ.

Юһэдэхи табан жэлэй, тодорхойлхы жэлдэ олон совхоз гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ даабариие мүн лэ нэгэ һараар урид дүүргээ. Тэдэнэй тоодо Дэрээнэй, Пригородно, Калининай нэрэмжэтэ, Заветы Ильича совхозуудые дурдамаар байна. Жэшээнь, Пригородно совхоз гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь һара урид 122 процент дүүргээ.

Республикын совхозуудай нэгэдэлэй олохон ажахы гүрэндэ мяха, һү худалдаха юһэ һарынгаа даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

С. ХАЛТУЕВ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЫЕ ҺУНГАХА РСФСР-эй ҺУНГУУЛИИН КОМИСС...

СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай ...ведые һунгаха РСФСР-эй һунгуулиин комиссиин ээлж...тэ заседани июниин 12-то боложо, А. В. Викторов түр...лэгшээр һууба.

СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада бэлдэлгын ...раар ябажа байһан тухай Коми АССР-эй Верховно Со...дэй Президиумэй секретарь И. К. Устиновагай, ажал...дай депутадуудай Калининска областной Советэй гүй...хэхэ комитедэй секретарь В. М. Куровай элидхэлнүү... комисси шагнаа.

Һунгуулиин бюллетеньнүүдые бэлдэжэ, РСФСР-һээ ...циональностьнуудай Соведые һунгаха һунгуулиин окру...ной комиссинуудта тэдэниие эльгээхэ тухай, дуунууд... тоололгодо, һунгуулиин округуудаар һунгалтын дүнг...дые тодорхойлолгодо һунгуулиин окружной комиссину...дай хэр бэлэн болоһон тухай комиссиин түрүүлэгшын ...логшо А. П. Бирюковагай мэдээсэлые комисси шагна...

СОВЕТ ОРОН

УКРАИНА:

ТАЛА РУУ КАНАЛ ТАТАГДАНА

ЗАПОРОЖИ. «Запорожьеводстрой» трестын мелиораторнууд нютагай каналай 6,5 километр утатай участок барижа дүүргээд, Северо-Рогачикска уһалууриин түхеэрэлгын хоёрдохи ээлжээнэй 2900 гектар газар ундалуулба. 19 мянган гектар талмай газарые ундалуулһан түхеэрэлгын нэгэдэхи ээлжээнэй барилга областиин Каменско-Днепровско ба Васильевска районуудта үшөө үнгэрһэн жэлдэ дүүргэгдэһэн юм.

Каналай шэнэ участок секундын туршада зуун кубометр уһа урадхуулан гаргаха шадалтай. Днепрэй уһаар Васильевска районой «Орлянский», «Заря коммунизма», Воровскиин нэрэмжэтэ колхозууд тарялангаа ундалуулха юм. «Фрегат» гэжэ уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэжэ болохоор уһалууриин түхеэрэлгэнүүд эндэ хэрэглэгдэхэ байна.

Хойто-Рогачикска уһалууриин түхеэрэлгын звенодо «Запорожьеводстрой» трестын мелиораторнууд энэ жэлдэ 7 мянган гектар талмай газар ашаглалгада үгэхэ юм. Областиин гурбадахи районой газар дээрэ мүнөө канал татагдажа эхилбэ.

ТАДЖИКИСТАН:

МАШИНА ОЛООР ГАРГАГДАЖА ЭХИЛЭЭ

ДУШАНБЕ. «Таджиктекстильмаш» гэжэ эндэхи заводто «МТ-150-2» түхэлэй машина олоор бүтээгдэжэ эхилбэ. Ноохон, хлопок болон холимог утаһануудые орёохододо, энэ машина хэрэглэгдэхэ юм. Костромскойн инженернүүд Душанбегэй заводой мэргэжэлтэдтэй хамта энэ машиные ухаалан зохёоһон байна. Урдань бүтээгдэжэ байһан иимэрхүү машинануудта орходоо, шэнэ машина хоёр дахин бүтээсэтэй. Завод түрүүшынгээ машинануудые Астрахань ба Днепропетровско областиин Марганец хотодо эльгээбэ.

Леной утаһа орёохо үшөө нэгэ машина олоор бүтээн гаргагдахаар бэлдэгдэжэ байна.

УЗБЕКИСТАН:

УСТЮРТ — УҺААР БАЯН ГАЗАР

КУНГРАД. **(Каракалпагай АССР).** Кунград-Кульсары гэжэ асари томо уһалууриин түхеэрэлгын түрүүшын ээлжээн проектээр хараалагдаһан хүсэндөө оробо. Устюрт гэжэ газарта сүүдхын туршада миллиард гаран кубометр уһан урадхуулагдана.

Энэ түхеэрэлгэ Амударьягай эхинһээ эхилээд, Устюртые ходо гаража, Каракалпагай АССР, Туркмени, Казахстанай ган гасуурта абтадаг газарнуудаар гарахадаа, Гурьевска областиин хойто районуудта хүрэнэ.

Бухара-Ураал, Дунда Ази — Центр гэжэ газай сорогонуудые татагшадай тосхонуудые, Кунград-Бейнеу гэжэ түмэр замай станцинуудта ажаһуугшадые энэ уһанай сорго уһаар хангаха юм. Бейнеуһээ Узень хүрэтэрхи болон Мангышлагай хахад арал дээрэ 330 километр уһанай сорго татагдажа байнхай. Кунградта хүсэтэ бүлүүрнүүд хабсаргагдана. Уһанай соргонууд 1100 километр газарта татагдаха, тиихэдэнь уһан таба дахин ехээр урдадаг болохо юм.

РСФСР:

«ПОЛЕТ» ШАНАРАЙ ТЭМДЭГТЭ ХҮРТЭБЭ

КИРОВ. XX партсъездын нэрэмжэтэ Кировскэ машина бүтээлгын заводто бэлдэгдэһэн «Полет» гэжэ нааданхай конструктор гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэбэ.

Юрын металлическа конструкторнуудһаа ондоонь гэхэдэ, тэрэ пластмассаар хэгдэһэн. Тэрэнэй детальнуудынь хүнгэхэн, гоёхонууд. Урдань бүтээн гаргагдажа байһан «Медвежонок» гэжэ нааданхайда орходоо олон хубинуудһаа бүридэһэн энэ «Полетой» хубинуудаар таба дахин олон ондоо юумэнүүдые бүтээжэ болоно.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа олоор, һайн шанартайгаар бүтээн гаргаха зуураа, Кировэй машина бүтээгшэд багашуулай нааданхайнуудые тон наринаар бүтээнэ. «Волшебник» гэжэ шэнэ нааданхай энэ жэлдэ бүтээн гаргагдажа эхилээ. Тэрээгээр олон ондоо нааданхай түхеэржэ болохо юм.

КИРГИЗИ:

ХОНИ ХАЙШАЛАЛГА ЭХИЛЭЭ

ФРУНЗЕ. Киргизидэ оньһожоруулагдаһан хайшалалгын пунктнуудта хонидой түрүүшын отаранууд асарагдаба. Малшад «сагаан алта» суглуулгаяа эхилбэ. Арбан табан—хорин хоногой турша соо юһэ миллион хонид хайшалагдажа дүүргэгдэхэ юм.

Хонидые түргэн болзор соо хайшалха, гүрэндэ худалдагдаха нооһоной шанарай түлөө тэмсэхэ гэһэн мүрысөөндэ арба мянга гаран хайшалагшад оролсоо. Хонидые түргэн аргаар хайшалха арга хэрэглэн, тэдэнэй олонхинь үдэр соо 120, тэрээнһээшье олон хони хайшалжа үрдинэ.

Олонхи ажахынуудта хонин бүриһөө гурба-дүрбэн килограмм нооһон абтана. Хонишодой мүрысөөндэ түрүүшүүл, Социалис Ажалай Герой О. Мамбетакунов, Б. Айтбаев болон бусад табан килограмм хүрэтэр һайн шанартай нооһо хонин бүриһөө хайшалан абана. Республикын хонишод 37 мянган тонно нооһо гүрэндэ худалдаха гэһэн тэмсэлдэ хам оролсонхой.

ГРУЗИ:

АЛАЗАНЬДА ТАРЯА ХАДАЛГА ЭХИЛБЭ

СИГНАХИ. **(Гру... ССР).** Сигнахска райо... Вакири тосхоной колхо... механизаторнууд Грузида ... рүүлэн таряагаа хада... эхилбэ. Комбайнернууд ... тар бүриһөө дунда зэрг... 28 центнер ороохо сохи...

Алазанска талын тар... хуряалсахаяа бусад ра... нуудһаа механизатор... ерээ. Эдэ районуудта тар... хуряалга орой эхилдэг юм...

ТАДЖИКИСТАН:

ЭРТЫН ХАРТААБХА...

ДУШАНБЕ. Таджики...най хадата районуудта х... таабха тарилгын һая д... рэжэ байхада, Вахшска... лын колхоз, совхозууд ... таабхаяа хуряажа эхилэ...

Түрүүшын хэдэн арб... тонно хартаабха тушаан аб... гын пунктнуудта эльгээ... Шаартузска районой ту... мэргэжэлтэй совхоз бо... бусад ажахынууд гектар ... риһөө 100—120 цент... хартаабха абана.

ЖОРОО ГУУРҺАЯА ЖОРООЛУУЛАН...

Буряадай уран зохёолшодой VII съезд боложо үнгэрбэ гээшэ ааб даа. Бидэнэр — һургуулиин багшанар уран зохёолшодто хэлэхэ үгэтэйбди.

«Буряад үнэн» газетымнай хуудаһанууд дээгүүр тон шухала хэрэгтэй асуудалнууд тушаа ахамад уран зохёолшод, бусадшье нүхэд бэшэһэн байна.

Бидэ, багшанар, үхибүүдые коммунис үзэл бодолтойгоор түрбэн тэгшээр, Эхэ орондоо халуун дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар уран зохёол, тэрэ тоодо хүүгэдэй уншаха юумэнүүд илангаяа ехэ удха шанартай гэһэн һанал бодые дүүрэн дэмжэхэ байнабди.

Энээн тушаа хэлэхэ зүйл олоншье, тон таатай сагыньшье болоо ха.

Тус тэмдэглэл дотор хүүгэдтэ зорюулагдаһан бүхы зохёолнууд тухай онсолон тогтохо зорилго үгы, юрэл ургажа байһан үхибүүдтэ үндэһэн түрэл хэлэн дээрээ найруулагдаһан зохёолнууд ямар нүлөө үгэнэб гэһэн хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэл байна.

Мүнөө сагта, илангаяа хүүгэдэй түргэн хүгжэхэ, болбосорхо үедэ түрэлхи хэлэнэйн баялигтай үхибүүдэй танилсаха, тэрэнээ һайн мэдэхэ, дуратайгаараа матажа шадаха», мэргэн бодолоор түрэл хэлэеэ эмэглэхэ» гээшэ тон шухала шухала зүйл болоно гэжэ тоолонобди. Юун бэ гэхэдэ, хүниие һайн һайхан занальдда, дүршэлдэ һургаха ябадалда үндэһэн арадайнь абажа ябаһан ёһо гуримууд шухала шухала байдаг гэжэ заабаршье яһатан тоолохо. Теэд энэ зүйлнүүдые үхибүүн бага наһандаа имагтал һонирхомо һайхан зохёолнууд сооһоо олодогбди гэжэ хэмнайшье хэлэхэ. Тиимэ дээрэһээ хүүгэдэй ухаан бодолоо болбосоруулха, гүйлгэхэ ябадалда түрэлхи хэлэн, түрэл хэлэн дээрэ найруулагдаһан зохёолнууд сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үгэнэ гэжэ үшөө дахин дабтая. Энээниие һургуулиин ажабайдал дээрэ хараа байса оложо болохо.

Тиимэ һэн туладань хүүгэдэй уншаха уран зохёолнуудта илангаяа анхаралаа табиха — манай уялга.

Зарим буряад нютагуудта эхин һургуулиин нэгэдэхи класста шэнэ жэлһээ оройдоол ганса ород хэлэн дээрэ заахаар хараалагдаад байхадань, тэрээнэй хойшолон ямар болохоб? Хэрбээ түрэлхи хэлэеэ үзэлсөөгүй һаа, буряад уран зохёол уншаха тухай хэлсэлтэшьегүй ааб даа. Гэбэшье түрэл литератураяа үзэхэ, шэнжэлхэ, уншаха, үндэһэн искусстваяа хараха, һонирхохо тухай хөөрэлдөөн үлүү бэшэ.

Коммунис хүмүүжүүлгэдэ түрэл хэлэмнайшье, үндэһэн литературамнайшье өөрын үүргэтэйшье байгаа, саашадаашье тиимэл байха зэргэтэй!

Түрэл литературадаа, искусствадаа хүүгэдые дурлуулха хэрэгые һургуулинууд, багшанар бэелүүлнэ гээшэ ааб даа. Һургуулиин эхин классуудһаа абаад, жэнхэни түрэл хэлэн дээрээ уран шүлэгүүдые, зохёолнуудые хүүгэдтэ уншуулжа һургабал, хожомоо бусад литературые һайнаар ухаалан уншадаг болохонь дамжаггүй. Хүн хадаа юумые сасуулан ойлгодог гэжэ хэлэдэг. Тон мяхан түрэһэн юумэеэ ойлгожо абаад, бэшэ юумые сасуулан бодомжолжо, болбосоруулха — хүнүүдэй онсо тала болоно бшуу.

Саашань хэлэхэдэ, хүүгэдэй уншаха уран зохёолнууд тушаа хэдэн үгэ бэшэлтэй. Манай уран зохёолшод яһала олон һайн зохёол үхибүүдтэ бэлэглэһэн байна. Илангаяа прозоор бэшэгдэһэн, мүн баһа шүлэгөөршье найруулагдаһан зохёолнууд олошороо. Зарим шэнэ зохёолнууд һургуулиин программада орожо, тусхайлан үзэгдэнэ. Ц-Б. Бадмаевай «Серёжын Будамшуугай орон нютагаар аяншалга», Б-Д. Батоевой «Хээрын нүхэнэй нюуса» гэһэн повестьнууд, Ц. Номтоевой, Ц. Шагжинай рассказууд манай учебнигүүд соо орожо, һурагшадыешье, багшанарыешье хэмжүүргүй ехээр баясуулаа. Һайн зохёолой удха найруулгаһаа һургуулиин хэшээлнүүдэй шанар хэмжээн сэхэ дулдыдадаг байна даа.

Һаяшаг хэблэлһээ гараһан Ч. Цыдендамбаевай «Жэлнай хабарһаа эхилдэг» гэһэн туужа, мүн бусад олон авторнуудай саг үргэлжэ «Байгал» журналай, «Буряад үнэн» газетын хуудаһанууд дээгүүр толилогдожо байдаг шэнэ-шэнэ туужанууд, рассказууд, шүлэгүүд, поэмэнүүд классһаа гадуурхи уншалгыемнай шэмэглэдэг.

Зүгөөр бага классай һурагшадта таарамаар, удхаараа хүүгэдтэ тон дүтэ, найруулгаараа дэн орёо бэшэ зохёолнууд үшөөл бэшэгдэһэй гэжэ хүсэхэ байнабди.

Зүжэглэмэл зохёолнууд манай һургуулиин ажабайдалда тон шухала гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Энэ жанрай зохёолнууд хүүгэдэй ажабайдалһаа абтаһан, һонирхолтой байха зэргэтэй. Теэд тиимэ юумэнэй үсөөншэг байдаг дээрэһээ ехэнхидээ томо зохёолнуудһаа хэһэгүүдые абажа гү, али рассказуудые зүжэглэн найруулжа табидагбди. Энэ ехэ хүшэр хэрэг. Энээндэмнай үнөөхил Х. Н. Намсараевай хүхюун энеэдэтэй рассказууд туһалһаар лэ гээшэ.

Аман зохёолоймнай абдарһаа абтаһан элдэб янзын зүжэглэһэн зохёолнуудай (жэшээнь, «Сагаан сар хулуулга»), нааданай үгэнүүдые ном болгожо гаргабал, ехэл хэрэгтэй байгаа.

Мүнөөнэй үхибүүдэй, ниитэ зоной ажабайдалһаа абтаһан сюжедтэй, уран хурса үгэнүүдтэй, удха түгэлдэр, һонирхомо һайн зохёолнуудые бэлиг ехэтэ уран зохёолшоднай жороо гуурһаяа жороолуулан бэшэжэ гаргана аабза гэжэ найдагдана.

Республикымнай уран бүтээлэй байшангай гаргажа байдаг репертуарна хуудаһан, эстрадна сборнигууд хүдөө нютагуудта үсөөнөөр гү, али оройдоо хүрэдэггүй байна. Тэрэнэй түлөө хэн харюусаха ёһотой юм?

Республикымнай номой хэблэл Х. Намсараевай номуудые, Ж. Балданжабоной романуудые, бусад ахамад уран зохёолшодой зохёолнуудые һүүлэй үедэ гарганагүй. Хүдөө нютагуудай наймаанай таһагууд дээгүүр буряад уран зохёолшодой номууд саг соогоо ерэдэггүй.

Номуудые хэблэхэдээ, хабтаһануудыень бүхөөр, зузаан гадартайгаар хэһэй даа гэжэ ехээр захиха дуран хүрэнэ.

С. ЦЫБАНОВА,
багша.

Хори тосхон.

ЗОРИҺОН ХҮСЭЛ

Элүүр энхын булан

Надежда Дугаровна Базарованые үнинэй танидаг һэм. Мүнөөшье сугтаа хүдэлдэг гээшэб. Тиимэһээ энэ хүн тухай олыхэн үгөөр хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Ушар юуб гэхэдэ, энэ нүхэр олохон нарай хүүгэдые абажа, хүүгэдтэ гэгээн наран харуулһан байна. Мүнөө Надежда Базарон республиканска больницын физиологическа таһагые даагшаар хүдэлхэ зуураа, больницынгаа партийна организациин секретарь юм.

Загарайн аймагай Новоильинскэ һургуулиин долоон класс дүүргэһэн Надежда Дугаровна 1946 ондо Улаан-Үдын медицинскэ училищида ороо бэлэй.

Дайнай жэлнүүдэй һүүлээр эхэ ороноо хамгаалгын дайндэ шархатаһан сэрэгшэдэй аргалуулдаг Улаан-Үдын госпитальдо хүдэлһэн байна. Надежда Базарон училищида һураха байхадаа тэрэ госпитальда мэргэжэлээрээ практика гарадаг байгаа. Тиихэдэ үбшэтэдтэ налгай зөөлэхэнөөр харадагтаа, ажалдаашье оролдолготой бэрхэ байһандаа тэрэнэйнгээ дура сэдьхэл түрүүшын үдэрһөө татажа шадаа бэлэй. Училищияа дүүргээдшье госпитальдоо хүдэлхэеэ үлөө һэн. Теэд зориһон хүсэлынь залуу басагые эрдэмэй орьёл тээшэ татажал, татажал байгаа ха юм. Тиигэжэ Надежда Эрхүүгэй медицинскэ институтда оробо. Тэндэ эмшэнэй мэргэжэл гүнзэгыгөөр шудалхын түлөө ехээр оролдоо.

Институтдаа дүүргэжэ, акушер-гинеколог мэргэжэлтэй болоод, аяар холын Ага тосхон эльгээгдээ бэлэй. Тиихэдэ Агын округой хүдөө нютагуудта больница, медпунктнууд үсөөн һэн. Тиимэһээ залуу мэргэжэлтэ ехэнхидээл холын малшад дээгүүр ябаха баатай болоо.

...Үни болоо даа, нэгэтэ иимэ ушар тохёолдоо бэлэй. Һаяхан лэ институт дүүргээд ябаа һэм,— гээд хөөрэбэ. — Һүни унтажа байтарни телефон наяраад, түргэн дуудалга болобо. Хаана, хэн зобожо байна гээшэб гэһэн бодол толгойдомни оробо. Һүниндөө холын тосхон морёор гүйлгэжэ ерэхэдэмни нарайлха эхэнэр хүндөөр үбдэшөөд байба. Иимэ үбшэн ехэ хомор дайралдадаг байгаа. Теэд яахаб? Шадахагүйгөө урдаа барьяад, миил хаража һууха гүш? Зүрхэлжэ ерээд лэ тэрэл гэр соонь операци хээ бэлэйб...

Олохон час соо операцинь үргэлжэлөө. Тэмсэһэнэйнгээ урманда эхыеншье, үхибүүеньшье абаржа шадаһан байна.

Баһа нэгэ ушар һанагдаха юм. Тиихэдэ Надежда Дугаровна ажалай дүршэлөөр баян болонхой, БурАССР-эй элүүрые хамгаалха министерствын ахалагша акушер-гинекологоор хүдэлжэ байба. Нэгэтэ Баргажан тосхон ерэжэ, тэндэхи акушер-гинекологтой хөөрэлдөөд, амархаа ошобо. Һүниин тэндэ үүдыень шангаар тоншобо. Юун болооб! Нарайлһан эхэнэр шуһаяа ехээр гэзгээ. Теэд больницада бэлэн шуһан үгы байба. Үглөөгүүр болотор хүлеэжэ болохогүй. Базарон тэрэ дары һайн дураараа шуһаяа үгэхэ зониие эмхидхээд, түрүүн өөрөө шуһаяа үгэбэ. Тиигэжэ үбшэн эхэнэрэй ами наһан абарагдаа һэн.

Иимэшүү ушарнууд Базароной ажалайнь намтарта олон дайралдаа бээзэ. Хүндэ хүшэр ушарнуудые нигэжэ илан гарадагтаа, хүнэй аргалшан болохо гэһэн үхибүүн наһанайнгаа хүсэл дүүргэжэ, мүнөө арад зоной элхэ элүүрэй түлөө амжалтатай тэмсэжэ ябана.

Хүн зоной элүүр энхын түлөө ходо оролдожо ябадаг. Надежда Дугаровнагай аргаһаа эдэгэһэн эхэнэрнүүд, тэрэнэй гарһаа үндыһэн үхибүүд элэ наһандаа жаргал юрөөнэ.

Д. БАТОЕВ,
врач.

ШЭНЭ ХОТО УРГАН БОДОХО

Ильиногорск тосхон (Горькиин область). СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Ильиногорский совхоз-комбинат минута бүхэндэ 24 килограмм мяха үйлэдбэрилэн гаргана. Мүнөө хүдэлжэ байһан мал ажалай ехэ барилга жэлэй туршада 12 мянган тонно гахайн мяха гаргаха юм. Энэ томо, хүсэд оньһожоруулагдаһан предприяти тон богони болзорой турша соо бодхоогдоһон байна. 1970 оной августда түрүүшын технологическа корпусой һуури табигдаһан аад, 1972 оной сентябрьда барилга түрүүшынгээ продукци гаргажа эхилһэн юм.

Мүнөө Ильиногорскдо дүрбэ мянга гаран хүн зон ажаһууна. Мүнөө энэ тосхондо олон дабхар болбосон түхэлтэй 13 байшан гэр, дунда һургуули, хүүгэдэй комбинат, поликлиникэ, ажаһуудалай байшан, гостиница, худалдаа наймаанай түб урган бодонхой. 600 хүнэй һууха һууритай клуб, универмаг мүнөө баригдажа байнхай.

Мал ажалай энэ бүлэг барилгатай зэргэлээд, үшөө нэгэ томо предприяти баригдана. Холимог тэжээлэй томо завод эндэ байгуулагдаа, мяханай комбинадай барилга хараалагдана. Ильиногорск хотын шэнэ үйлсэнүүд проект зохёогшодой ватман хуудаһанууд дээрэ бэлэн болонхой. Ойрын хэдэн жэлэй турша соо тосхон 12 мянган үүн зонтой хото болохо гэжэ хүлеэгдэнэ.

БЕЛОРУССИИН ССР. Минскын камвольно комбинадай коллектив энэ жэлдэ хоёр миллион түхэригэй бүд түсэбһөө гадуур нэхэжэ гаргаха гэһэн уялга абаһан юм. Эндэхи бүд нэхэгшэд дүрбэн шэнэ зүйлэй бүд нэхэдэг болоо, даабариһаа гадуур хэдэн зуугаад мянган түхэригэй бүд нэхэжэ гаргаад байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэхэлгын цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

(Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын июниин 12-ой, 13-най номернуудта).

— Һаял гэртээ ороод байтарнай, — гэжэ хүгшэн, амияа эбхэсүүлэн үргэлжэлүүлбэ, — газааһаа «эжы» гэһэн хүбүүнэймни хоолой шаад байса дуулдашабал даа... Дулма Агвааннаа тэбэреэд, — энэ тэрзэгэрнай үйндөө хүрөөдүйхэн ябаа — газаашаа гүйлдэжэ гарабабди. Юун гэжэ һанаабта? Жанчибни һөөргөө хүрэжэ ерэнхэй, халашаһан халтарынь, — мүнөө тэрэ гурбан хүлтэй болошоод, зобожо байна гүб даа, — амаараа хөөһэ хаян шуухиржа, амаа буляалдажа, дэбхэржэ, байра дээрээ тогтожо ядажа байба. Хүбүүмни буруу хараад (маанадтаа мэдүүлхэгүй гэжэ), нюдэеэ аршаад, энеэсэгээн, барһамнишье даа: «Эжы, һөөргөө буса, һөөргөө буса» гэжэ шэхэндэмни шэбэнэһэндэл адли абяан дуулдахадал гээд, һанаам зобоод, гүйлгэжэ ерэбэлби. Дахин үдэшыт даа, намайгаа,» — гээд, моринһоо буушаба.

Эжэл хоёр юм һэн даа — Жанчиб энэ морин хоёр, — гэн, хүгшэнэй һанаа алдахада Агваан хүзүүндэнь аһалдаһан зандаа, ганса шэхэн болошонхой шагнана. Тэрэ түрүүшынхиеэ энэ хөөрөө дуулажа байгаа бшуу. Хүбүүнэй нюдэндэ һүрэхэеэ бэлдэшоод һууһан буруунай шэнээн бүхэтэр шоно хараг дахадал гэбэ; нюргаарнь заригад гээд, эжыгээ бүри шангаар хүзүүдэшэбэ.

— Ши Балжид, мэдэнэ ха юмши, Жанчибые, Үлүүгэгүй, жэжэ бужа юумэ тоохошьегүй, хитүү, хэлэһэнээ абажа һаладаг, үсэдшэг хүн һэн гүб даа. Харин хахасахадаа, юрэдөөл, ондоошог, ехэ уяржа, маанадһаа һалажа ядаа. Энэ жаамнай эхэдээ аһалдаад, лэ шашхаад, бархираад, эсэгэдээ таалуулха юм бэшэ. Эрхэлхын ехээр эрхэлдэг аад, юундэ гэнтэ буруу шүрэбөө мушхаһан хөөрхы һэм даа, хүсэд ухаа ороогүй хадаа тиигээ һэн гээбы. Жанчибайнгаа һөөргөө бусахада лоосомни барагад гэшоо һэн. Муу юумэн һанаа дахадаг гэжэ хэлсэдэг нүгэлтэй зон ха юмбибди. «Хүбүүмни амиды мэндэ бусажа ерэхэ даа» гэжэ шэбшээ һэм. Тиигээд тангалайем маажаһан һүгшараае барин, шэрүүншэгээр, — Дулма юун гэжэ һанаһан юм, — эдэнэртээ: «Уйлалдангүйгөөр тарая. Буряад угсаатанай заншал тиимэ юм, али мартаа гүт?» — гээ һэм. Жанчибни энеэгээд: «Эжы, Үлзытын дабаае бү мартаарайгты. Мэнэ ябахаб. Һанаагаа бү зобогты, амиды мэндэ таанадтаа бусахаб,» гээ бэлэй... Маанадһаа һалажа ядаа һэн даа...

Хүбүүднай харата муухай Гитлер золигые низалха дүтэлбэ хаям. Хүбүүмни сэрэгэй командир болонхой, дайсанаа даралсажа ябана. Теэд ямар нюураараа, һэшхэлээрээ мориень мяхан болгохыетнай үгэхэбиб? Өөрымни энэ бэеһээ таһалжа абаһан шэнги байхал...

Агваан хүгшэн эжынгээ улхархайһаа халижа, улаан зубхидань тогтошоһон нёлбоһо нюдаргаханаараа аршаад, Балжид руу ууртайгаар хёлойно. «Ойлгоо гүш, баабайн мори шамда үгэлтэй гүбди?» гэжэ хүбүүнэй харася хэлэжэ байгаа һэн.

Балжид түрүүлэгшэ аягүйрхэһэн, эндүүрһэндээ эрхиингээ хюмһа химэлжэ һуугаа һэн.

— Хүлисыт даа, Жанчибай эжы, — гэжэ һөөлдэшэһэн хоолойгоор Балжид дуугарба. — Ойлгомторгүй ама алдажархиба гээшэб бээзэб даа. Үзэгдөөгүй хатуу шэрүүн сагта ажаһуунабди. Үхэл амидарал хоёр тулгашоод лэ байһан үе саг ха юм даа...

Пагма хүгшэн өөрынгөө бодолдо абташанхай, түлеэнэй ташаганаса носохые анхаралтайгаар шэнжэлһэншүү һууба. Хүбүүн түрүүлэгшын нюур адаглана. Мэнэл һаяхана шэг шарайнь шэрүүн, дээдэ уралаа зуужархёод һууһан аад, гэнтэ хасарынь шадага улаахан болошоод, миһэд гэхэтэйнь адли шаазандал сагаан шүдэнүүдынь дура татамаар иралзаад, нюдэнииинь урин зөөлэхэнөөр ялалзаба.

— Хөөрэлдөөндэ һамааржа, айлшадаа мартажархёод һууналди, — Балжидай хоолой дахяад хонгёо болошобо. — Танилсыт: Мария, басаганиинь Виктория гэжэ нэрэтэй.

Эхэнэрнүүд танилсабад. Агваан эжынгээ эбэр дээрэһээ буугаад, басаганай урда гүйжэ ошоһон аад, нюдэеэ ехэ болгоходонь сошоод, пеэшэнэй саагуур хоргодошобо. «Ямар томо, бэлтэгэр нюдэнүүд гээшэб, о-ёо. Нюдэеэ анижа шададаггүй ёһотой даа. Һүниндөө хараатай зандаа унтадаг ха гү? Агваан пеэшэнгэй саанаһаа бултагад гэбэ. Басаган хургаяа амандаа хэжэрхёод, тэрээн тээшэ хараһан зандаа. Хэн гэжэ нэрэтэй хаб даа? Сэсэгма? Жибзема? Даримa? Ородоор дуугаржа шадахагүйнь харатайл байна. Тэрэ нэгэшье үгэ мэдэхэгүй бшуу. Үрөөһэн эбэртэй сараа шабхуурдахадаа хүгшэн эжынь шүдэнэйнгөө забһараар ород хараал хэлэжэ байжа, хашан, даядха болошоһон амитан гэжэ дураа гутадаг. Нэгэтэ Янгартаяа носолдожо хэбтэтэрээ Агваан тэрэ үгэнүүдыень дабтажархёо һэн. Дулма эхэнь хажуудань шүрбэһэ томожо һууһанаа, үндэгэд гэшоо бэлэй. Тиигээд хүбүүнэйнгээ үмдэ шоботогойлоод. «Хэн шамда заагааб, хожом болёогши, хожом болёогши» гэжэ байжа зөөлэхэн габа руунь халуу бусалтар альган шаанги эдюулээд, үглүүда табижархёо бэлэй. Энэ басаган тэрэ үгэнүүдые мэдэхэ ха гү? Хүбүүн пеэшэндэ нюргалдан, басаган тээшэ һэмээхэнээр, марьямарьяһаар дүтэлбэ. Тиигээд пеэшэнэй саанаһаа хахад нюураа бултайлгаад, сайбалзаһан хюмһатай затагар харахан хургаараа годиг-годиг дуудаба. Галда шаруулжа шадага улаахан хасартай болошоһон басаган «что?» гээд, дүтэлбэ. Агваан тэрэнэй хамсыһаа дүнгэд гэһэн аад, гараа гэдэргэнь угзаран, нюдэеэ анижа-анижа, агаар ехээр һорожо ерээд лэ. Үнөөхи үгэнүүдээ шэхэ руунь халуу бусалтар шэбэнэжэрхин сасуу, пеэшэнгэй араар хорошобо. Басагахан шашхажархиба.

— Мама, мальчик ругается!

Агваан нюдэеэ аниһан зандаа халашаһан пеэшэнээ түшөөд лэ, хүдэлхээ айшоод зогсоно.

— Гара наашаа, оромгүй шүдхэр! — гэһэн Дулма эхынь захиралта сад байса дуулдаба. — Шамда ойлгуулаа бэшэ һэн гүб: хаанашье, хэзээшье хэлэхэгүй гэжэ! Марта гээ бэшэ һэн гүб!

Хүгшэн эжы ойромни хүргүүлхэгүй гэжэ мэдэдэг һэн тула, Агваан гэрэлдэ гараба. Эхынь нюур уб улаан: ехээр эшээ хаш даа.

— Ши хаана ородоор дуугаржа һураабши? — гэжэ түрүүлэгшэ үнэнхэ зүрхэнһөө гайхаба. Харин Дулмын шэхэндэнь тэрэ муухай бэлин шэбшэг шэбэнэхэдэнь, эльгээ тэбэрин, томо бэеынгээ хүбхэлзэтэр энеэшэбэ.

— Агваан, Агваан, ямаршье энеэдэтэй амитан гээшэбши даа, һаа-һаа, ер наашаа, таалуула. Мэдэхэл юумэеэ хэлэбэ ха юм, һаа-һаа. Дулма, хүбүүгээ бү хараагаарай, хэлэ мэдэхэгүй хүндэ нүгэл халдахагүй ха юм, — гэн, түрүүлэгшэ нюдэеэ аршаад, гансата энеэдэеэ даран, басаганда ород хэлэн дээрэ хандаба:

— Ши Агваанда бү гомдоорой, зүү. Тоомоо таһараад шамайе наадална бэшэ. Харин мэдэсэнь лэ энэ байба ха юм. Шамтай хөөрэлдэхэ, танилсаха гээд туршаба ха юм. Ойлгоо?

Басаган толгойгоо дохилзуулба.

Агваанай досоо бүрэнхы. Балжид абгай намайе хамгаална гэжэ хүбүүн тухайлна. Эдэнэй наадан боложо байнхаар. дахяад харанхыда орошобо. Энэ басаганай нэрыень мэдээд яахамниб гэжэ бодоно. Нюдараа, шэм хээ бэшэл, теэд юугээ һүхирөө юм.

Түрүүлэгшэ айлшад тухайгаа хөөрэжэ оробо.

— Зобоһон, тулиһан хоёр даа. Нютагынь Ленинград юм. Нүхэрынь сэрэгэй инженер. Дайнда мордоһоор һураггүй үгы болошоо... Мария хүгжэмэй һургуулида багшалдаг байһан. Тиигээд лэ дайн. Ленинград хүреэлэлтэдэ орошоо һэн гүб даа. Үлдэхэ даарахые, дүтынгөө зоной үлэн хооһоор үбдэжэ, хүлдэжэ үхэхые бээрээ, нюдөөрөө үзэжэ гараһан хоёр гээшэл даа. Басагаяа алдажархиһанаа урзанда, 1943 ондо, аяар наана, Томск хото багта олоо.

Агваан хүгшэн эжынгээ үбдэгтэ нэнгээд шагнана. Тэрэ олон юумэ ойлгоногүй.

— Уржадэр Нарһата суглаанда ошоо һэм. Тэндэ танилайдаа Мариятай уулзашооб. Танилсажа, хөөрэлдөөбди. Уйлалдаашьебди. Аймагай библиотекэдэ хүдэлжэ байһыень асараалби даа. Фронтдо үбгэеэ алдаһан нэгэ айлда байрлаад, үйлээшье үзөө ха даа. Гэрэй эзэн эхэнэрынь хоёр наранай хоорондо архидаад, элдэб зониие гэртээ суглуулаад, хараал шэрээл, наншалдаан... Элүүр хүнэй тэсэшэгүй юм ҕаб даа. Нарһатада эдеэ хоолшье хомор... Энэ басагыень харана гүбты даа — арһа яһан болошонхой. Һү тараг эдюулхэ гэжэ доктор заагаа. Теэд тэндэ һүнһөө байха хюсуут хилээмээшье үлүү гаргахамнай ээлтэй бэзэ.

Пагма хүгшэн түрүүлэгшын хөөрөөе нюдэеэ анижархёод, үе-үе болоод лэ «ай, хөөрхы» гэжэ һанаа алдан, айлшанаа хайрлангяар, харан шагнана.

— Тиигээд, лэ, Жанчибай эжы, Дулма, та хоёр тоол эдэниие асарбалби даа. Мария цадаха зэргээрээ таанадтаа туһална бээзэ. Сэхыень хэлэхэдэ, хониной маараашье дуулаагүй хүн байжа болохо. Байлгахаяа арсабалтнай, баалахагүйб, ондоо зон олдоно бээзэ.

Зурагтал хөөрхэн хайратайхан басагые түрүүлэгшэ абаад ябашана аа гү гэжэ Агваан ехэтэ айгаад, эжынгээ толгойе доошонь дараад. шэбэнэбэ:

— Хүгшөөдэй, байха гыт даа.

Пагма хүгшэн толгойгоо аалихан гунхалзуулан:

— Барһаниимнишье даа, энэ залуу наһандаа зоболон ядарал гээшые үлүүсэ эдэлээ хүн байна. Үһэииинь сайшанхай хэбэртэй, нюдэмни уһатаад, юушье харанагүйб, — гэнтэрээ хоолойнь гэнтэ шэрүүн боложо, шүдэеэ зуун, дуугарба. — Ямар амидынгаа нүгэл, хараал эдлэһэн эхэ тэрэ хоёр хүлтэй Гитлер арьяатаниие түрэһэн юм ааб? Амитан зониие һүйдхэжэ, үхэл тахал тарааха, хүнэй шуһаар гараа угаажа жаргаха гэһэн ямар тиимэ номнол бии юм?

Агваан бэгзышэбэ. Ханын хибэсэй шүдөө ирзайлгаһан арьяатан Гитлер болоод, бишыхан туранхайхан басагые залгижа, жажалжархихаяа байһандал харагдаба.

— Гэрнай уйтан ааб даа, хүнүүд хадаа игэн тиигэн багтаха юм бэшэ гүбди, — гэжэ Дулма өөрөө өөртөө хэлэһэн шэнги хамар дороо гүбэд гээд, хадам эжы тээшээ хараба.

Агваан хүгшэн эжынгээ эбэр дээрэ гараад, самсынь захаһаа угзаран, дахин шэбэнэнэ:

— Хүгшөөдэй, байха гыт даа. зай?

Пагма хүгшэн «юугээ хэжэ һуунабиб» гэжэ бэеэ зэмэлһэншүү, мэгдэшэбэ:

— Ши, бэримни, ород хэлэтэй хадаа ойлгуула: манайдаал үлэг, Агваан энэ басаган хоёршье бэе бэеэ жэбэрлэхэ, нэгэл бүлэ шэнгээр һуухалди. Дайн байлдаанда хүбүүднай ород, буряадгүй хюсууг хилээмээ хубаалдажа, нэгэ амһартаһаа ундаяа харлажа, хоолложо, нэгэл дэгэл доро унтажа, адлил шуһаяа адхажа ябанад ха юм. Эндэ бидэ юугээ ядахабибди.

Зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлһэндөө, уярһандаа хүгшэнэй түбэнгидэ нэгэ арбагар зөөлэн юумэн бии болошонхой холшогононо, амиень дабхасуулна.

— Дулма, хэлэ, Маруса гэжэ басагатай, үшөө аша басагатай болобо гээшэб...

Агваан баярлаһандаа гүйжэ ошоод, басаганай мүрыень, гарыень, тиигээд һаглагар шарахан толгойень эльбэбэ. Басаганай эхэ һугшаршаба.

— Буряадууд иимэл һайн, иимэл энэрхы сэдьхэлтэй зон гэжэ мэдэхэ һэм. Степамни хэлэгшэ һэн. Һайнта даа...

Хүбүүн ехэшүүл тээшэ ойлгожо ядангн хараса хаяна. Ород эжы эсээд, зобоод уйлана. Түрүүлэгшэ миһэрнэ, теэд нюдэндэнь нёлбоһон мэлмэлзэнэ. Дулма эхэнь сонхо тээшэ юм гү, али үбгэнэйнгөө дүрэ хараад, һугшарна. «Ямар зон гээшэб: нэгэл доро энеэлдэнэ, бархиралдана», гэжэ хүбүүн гайхаба.

* * *

ЕХЭШҮҮЛЭЙ Балжид түрүүлэгшые үдэшэхээ гараһан хойно басагантаяа хоюулан үлэшэхэдөө Агваан мэгдэшэбэ. Юу хэлтэйб, юу хэлэлтэйб? Хүбүүн басаганай нариихан сарбууень шангаар, альганайнгаа хүлэртэр адхаһан зандаа зогсоно, урдаһаань хараад, энеэсэгээгээдшье үзэнэ. Хүбүүн тэрэнээ хүтэлэн, шэрээн арадахи хибэсэй урда асараад, зураг руу заан:

— Ши бү айгаарай. Энэшни зураг. Шамайе хазахагүй. Энэшни... энэшни арсалан гээшэ, — гээд, тэрэ гэнтэ «а-уу!» гэжэ гараа арбайлган, шүдэеэ ирзайлгаад, бүхы шадалаараа улижархиба. Басаган, энэмни тэншүүтэй хүбүүн юм гү гэжэ ехэтэ һүрдөөд, холодошобо.

Стол дээрэхи улхантай һү руу басаганай хорхойтонгёор харахые Агваан обёоржо, аяга соо үрмэтэй һү хээд, һарбайба. Басаган шүлһэеэ залгяад, аягатай һү гартаа абаха зуураа хүбүүн тээшэ баясангяар харан, амтархан, гамтайханаар гудамхижа мэдэбэ. Тэрэ һүмбэйнгээ үлэгдэл шорд байса һороод, аягаяа стол дээрэ табиха зуураа, шэнгэхэн хоолойгоор:

— Спасибо, мальчик, — гэбэ. Хүбүүн юушье ойлгохогүй һэн тула, хойноһоонь «башиибо, маалшиг» гэжэ дабтаба, тиигээд зүрхэ орожо:

— Ши хэн гэжэ нэрэтэйбши? — гэжэ асууба.

Басаган толгойгоо, һэжэрээд, энеэжэрхибэ. Агваанше эжэлэнгүй энеэлдэбэ.

— «Шихэн» сказал ты, да? — гээд, басаган саарһандал сагаахан хургаараа хүбүүхэнэй сээжэ руу зааба.

— Би Агваанби.

— Биагваанби?

— Агваан, Агваан, —гэн, хүбүүн духаяа тоншобо.

— Тебя зовут Агван... А я — Вика.

— А я Вика?

— Нет, Вика!

— Нетвика гүш?

— Вика, Вика!

— Аа, Викэ хаямши даа.

Хоюулан бэе бэеэ ойлгосолдоһондоо ехэ хүхижэ, гар гарһаа барисалдаад, энеэлдэбэд, дэбхэрэлдэбэд.

Эжынэрынь ерэбэд. Агваан тэдэнэй ороһон, үгыешье ойлгобогүй. юуб гэхэдэ, тэрэ нохой болоод хусажа байгаа бшуу.

— Багашуул түргөөр бэе бэедээ дададаг. Мэдээгүйдэмнай энэ басаган хэлэндэмнай орошоһон байха даа.— гэжэ Пагма хүгшэн басагые харан, өөгшөөнэ. «Үнинэйшье басагамни энеэгээгүй. Үхибүүе хүхеэхын тула ехэшье юумэн хэрэггүйл даа» гэжэ Мария пулаадайнгаа үзүүрхэнээр нюдэеэ аршан бодомжолно.

Халуун бурма үнэһэн соо болгоһон лепёшко зөөхэйтэйгөөр жажалаад, хүйтэн һүмбээгээр даруулхада хэлэеэ хазажархихоор амтатай. Зузаншаг шара улаан гадартай лепёшкоёо Вика түршэгэнэтэр жажална, халуун сайһаа арсаад, гансал һү ууна.

Пагма хүгшэн юумэ хэлэхэ гээд, уралаа тамшаажатамшаажа, үргээ эльбээд, болишоно. Дулма хүнэй юумэ һураагүйдэ ехэ хөөрөөд, зугаалаад орхидоггүй, үгэ дуугаар хоморшог хүн ха юм. Ород эхэнэршье абаһаар юу хөөрэшэхэб даа, дадаһаар, танилсаһаар, хөөрэхэ, хүхихэ саг олон ааб даа. Тиигээд лэ хүгшэн һанаһанаа, сэдьхэһэнээ Марияда хэлэхые шиндэбэ.

— Зай гэжэ, ты Маруса, теперича моя девка будишь. Я мало-мало орос тулмаашa знает. Агваан — маленький, твоя девка — маленький, друзья — тала будит. Дулма и ты — подруга будит. Месте жить будим. Хорошо, ой, хорошо будим,— гэжэ эжынгээ гараараа туһалалсажа байжа дуугархадань, Агваан омогорхоһондоо хоолойгоо заһан, маһагашаба. Хүгшэнэй хөөрөөе Мария Дулма хоёр миһэрэлдэн, нюур нюураа мэхэтэйгээр хаpалдан, шагнабад. Һүүлдэнь Мария хэдэ дахин: «Да, да, конечно, бабушка. Спасибо, бабушка», гэжэ дабтан, толгойгоо духагануулба.

ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭД, ТААНАРТА...

Номой таг

Һүүлэй жэлнүүдтэ арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан хэдэ-хэдэн справочнигууд хэблэгдэн гараа. Тэдэнэй нэгэ хэдыень дурдая.

«Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй справочник» (М., «Педагогика») соо һүүлэй 5 жэлэй туршада парти ба правительствын энэ асуудалаар баталан абаһан документнүүд, СССР-эй гэгээрэлэй министерствын захиралтанууд ба зүбшэл заабарита бэшэгүүд оруулагдаа.

Арадай гэгээрэл тухай КПСС-эй Программа соо хэлэгдэһэн бүлэг, партиин XXIV съездын материалнууд, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд, 1968 ондо болоһон багшанарай бүхэсоюзна съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ энэ справочник соо толилогдоо. Гэхэтэй хамта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин эмхидхэл ба методико, ажалаар хүмүүжүүлгын шухала асуудалнууд эндэ тайлбарилагдаһан байна.

Тус справочник арадай гэгээрэлэй таһагуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, һургуулинуудай директорнүүдтэ, инспекторнүүдтэ, багшанарай институдууд ба училищинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ туһаламжа болохо байна.

Һургуулиин директорнүүдэй ажал ябуулгадань туһаламжа болгогдохоор **«Һургуулиин директорай справочник»** (М, 1971 он) хэблэгдэжэ гараа. СССР-эй, РСФСР-эй гэгээрэлэй министерствэнүүдэй захиралтанууд, партийна ба гүрэнэй документнүүд тус справочник соо оруулагдаба. Һургуулинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгын гол шэглэлдэ тааралдуулан, бүхы темэнүүдынь гуримшуулан толилогдонхой.

Хүдэлмэришэн залуушуулай заочно ба үдэшын һургуулинуудта зорюулагдаһан («Үдэшын һургуули» (М. «Педагогика», 1973 он) гэһэн справочник мүн лэ гараа. Ушар юуб гэхэдэ, үдэшын ба заочно һургуули тухай справочник үшөө 1963 ондо хэблэгдэһэн, тиихэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ энэ асуудалаар парти ба правительствын шухала документнүүд баталан абтаһан байна.

Заочно ба үдэшын һургуули тухай СССР-эй гэгээрэлэй министерствын гаргаһан бүхы документнүүд, РСФСР-эй, болон союзна бусад республикануудай министерствэнүүдэй документнүүд эндэ һууриияа олоо.

Тус справочник 7 бүлэгһөө бүридэнэ. Һургуулиин эмхидхэл, дотоодын гурим, заочно ба үдэшын һургуулинуудта һурагшадай хүнгэлэлтэнүүд гэхэ мэтэшэлэн материалнууд эндэ толилогдоо. «Үдэшын һургуули» гэһэн справочник дунда һургуулигүй хүнүүдтэ, һургуулинуудай, министерствэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэшье аша туһатай байха.

«Һургуулиин наһа хүсөөгүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ талаар справочник» (М, 1972 он) гурбадахяа хэблэгдэбэ. Арадай гэгээрэлэй һургуулиин наһа хүсөөгүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудта сэхэ хабаатай материалнууд хэблэгдэбэ. Тус справочник соо оруулагдаһан материалнууд һургуулиин наһа хүсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые даагшадта, хүмүүжүүлэгшэдтэ, инспекторнүүд ба методистнуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэнь туһатай байха юм.

М. ДОНДУБОН,
А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын библиограф.

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

НҮХЭДӨӨ УРМАШУУЛДАГ

Ефрейтор Владимир Болтыров Бабушкин хотын СМУ-гай бульдозеристээр ажаллажа байhанаа, сэрэгэй уялгата албанда татагдаhан байгаа. Мүнөө тэрэ сэрэгшын шэн габьяагай дүрбэн тэмдэгэй кавалер, дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлэй отличник болонхой юм. Иигэжэ залуу сэрэгшэ Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэжэ, үхэр буугай шадамар бэрхэ наводчик, хурса үгэтэй агитатор гэжэ нүхэдэйнгөө дунда суурхаһхай. Тэрээн тухай тобшохон хөөрөө толилнобди.

Нэгэтэ болоhон нимэ ушар hанагдана. Сэрэгшэд бүтүү бүглүү ой тайга соогуур ябажа, ута зам гаталха байба. Тиимэhээ үдэшэ болоходо, майхануудые татажа, ой соо хонодог hэн. Нэгэ заримашуулай хасууриин сагдуул отолжо, майханаа хушахыень, нүгөөдүүлэй хуhа модоной мүшэр хухалаад унтаридаа дэбдихэр хэхыень Владимир нэгэнтэ бэшэ харадаг байгаа. Ой модые гамнаха гэжэ олохон сэрэгшэд оролдодоггүй, хамаагүйгөөр хандадаг хэбэртэй байба.

— Нүхэд! Ургажа байhан залуу мододые гамнаха хэрэгтэйл даа. Энэмнай манай ногоон «алтан» гээшэ.

— Хэдэн мүшэр хухалхада ой хоохоршохо бэшэ ха юм. Хэрэггүй юумэ хэлэнэш, — гэлдээд сэрэгшэд урагша абабагүй. Нэгэн шангаар энеэгээдшье абаба.

— Нэгэ сагдуулай ургажа, бэеэ хүсэтэрнь хэды саг үнгэрхэб гэжэ таанар мэдэнэ гээшэ гүт? Арадай ажахыда ой модон угаа ехэ аша туһатай байхаhаа гадна, байгаалиин шэмэг, элүүр энхын гуламта гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ бшуу. Энээнии мартажа болохогүй.

— Энээн тухай тобшохоноор хөөрэhүүб, шагнагты.

Сэрэгшэд абяа шэмээгүй болошобод. Модоной яажа ургадаг, хэды саг соо сагдуул бэеэ хүсэдэг бэ гэжэ ефрейтор хөөрөөд, хооhон тала дайдые ногооруулхын тулада хүнүүд хэды шэнээн хүшэ хүлhэ гаргана гээшэб гэжэ нүхэдтөө ойлгуулжа үгэбэ.

— Модоной мүшэр хухалхынгаа орондо хагда ногоогоор дэбдихэр хэхэдэ болохо бшуу. Ажал ехэтэй байха, гэбэшье модоной ойро хүрэжэ, гэмтээгээгүйб гэжэ hанахада сэдьхэлдэ зохидшье байха, — гээд Владимир хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Агитаторай хурса үгэ ангашоод байhан сэдьхэлэй «унда» харяадаг тунгалаг уhатай булаг гээд хүнүүд хэлсэдэг. Энэ тоншье зүб. Тактическа hуралсалай үедэ солдадууд энээнии бэе дээрээ мэдэрээ hэн. Иимэ ушарал болоhон байгаа.

...Дайшалхы hуралсал хоёр үдэрэй турщада үргэлжэлбэ. Сэрэгшэдтэ унтаха, амарха сүлөө забда олдоногүй. Хажуугаар үhээржэ ороhон бороо хирэ-хирэ болоод лэ нюур сохин шэрбэнэ, харгы шабар шабха болошонхой, ябахада ехэл хүндэ. Батарей окопууд соогуур хороод, забда залигүй буудана. Байрануудаашье hэлгэхэ баатай болодоно. Тиигээд буудалдаан дахинаа эхилшэнэ. Хэрэг яhала hайн ябажа байба.

Гэнтэ hайн хэрэгынь буруутахаар болобо. Нэгэ даабари дүүргэхэдээ сэрэгшэд «3» гэhэн сэгнэлтэ абан алдаба. Бултандаа эсэжэ, зүдэршэhэн байгаа бшуу. Сэрэгшэд урма зоригоо хуҺарhан янзатай, доро дороо дуугайханууд тамхилхаяа hуубад.

Ефрейтор Болтыров тэдэнэртэ дүтэлэн ерэбэ.

— Хүбүүд, яагаа уруу дуруу hуунат. «Бүдэрэн» алдаба гүт? Ха-маа-гүй! hанаагаа бү зобогты! Эрэ хүн зориhондоо гээ юм. Хэрэг заhарха байха. Шэнэ газетэ, журналнуудые уншахадаа, нютагайнгаа hониниие дуулахадаа зориг орохот. Эдэ газетэ, бэшэгүүдые замполит эльгээгээ, — гэжэ хүхюунээр тэрэ хэлээд, сэрэгшэдые тойрон ябажа нэгэндэ бэшэг, нүгөөдэдэ газетэ үгэнэ.

Бусадтай адли hуралсалда хабаадалсажа байгаашье hаа, хүхюу зугаатай абари зангаараа нүхэдэйнгөө урма заhажа, зоригыень бадараана.

— Намда бэшэг үгы гү? — гээд хэншьеб асууба.

— Бэхэ, гуурhаяа бэлдээд, бэшэжэ байна, — гээд тэрэ хүхюу зугаа гарган харюусаба. — Ээ, нүхэр Миша, бушладшни нэбтэ норошоод байна. Мэ минии суба хэдэрэ. Аба, аба, бү гайха, бишни өөртөө нэгэ юумэ олуужам. Нүхэд, урагшагүйдэhэн хэрэгээ заhахабди. Гансал урмаа бү хухарагты. hайнаар хүдэлөөбди. Захалhан хэрэгээ захадань хүргэжэл hалахабди. Захадань хүргэнгүй орхихо аалди?

Агитатор Болтыровой хэлэhэн үгэнүүд сэрэгшэдые зоригжуулна. Удангүй тамхилганшье дүүрэбэ. Сэрэгшэдэй хүн бүхэн зориhондоо хүрэхын тулада хамаг хүсэлөө гаргаха гэжэ шиидэбэд. Иигэжэ удаадахи даабаринуудаа сэрэгшэд «эрхим» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ hэн.

В. МУРОМЦЕВ.

МАНАЙ БИБЛИОТЕКАРЬ

Лидия Петровна Воюцкая хэдэн жэлэй туршада республикын санэпидстанциин библиотекые даагшаар хүдэлнэ. Даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалгатай, оролдосотойгоор хандажа, библиотекынгээ хүдэлмэри hайн болгоо, өөрөө хүн зондоо хүндэтэй, магтаалтай болоо.

Манай энэ библиотекэ 1955 ондо бии болгогдоо юм. Тиихэдэ тэндэ хэдэн арбаад ном, гансахан «Огонек» журнал байгша hэн. Харин мүнөө Лидия Петровнагай үүсхэл оролдолгоор библиотекэмнай мянга гаран номтой, элдэб янзын арбаад журналтай болоод байна. Ганса үнгэрөөшэ жэлдэ уншагшад эндэhээ гурба мянган ном абажа уншаа.

Библиотекэ соо ниитэ-политическэ hонирхолтой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байдаг. Июнь hарада уран зохеолшо И. Калашниковай «Разрыв-трава» гэжэ романаар уншагшадай конференци болоо. «СССР-эй арадай уран зохёолшод», «Шэнэ номууд», «Манай гүрэнэй илалта», «Буряадай уран зохёолшодой бэшэhэн номууд», «Совет эхэнэрнүүд», «И. В. Бабушкинай 100 жэлэй ой» болон бусад асуудалаар эндэ hонирхолтой выставкэнүүд хэгдээ hэн.

Ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнhөө, бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг Лидия Петровна Воюцкая шан, магтаалла ходо хүртэжэ байдаг.

В. ТАХАЕВ,
республикын санэпидстанциин хүдэлмэрилэгшэ.

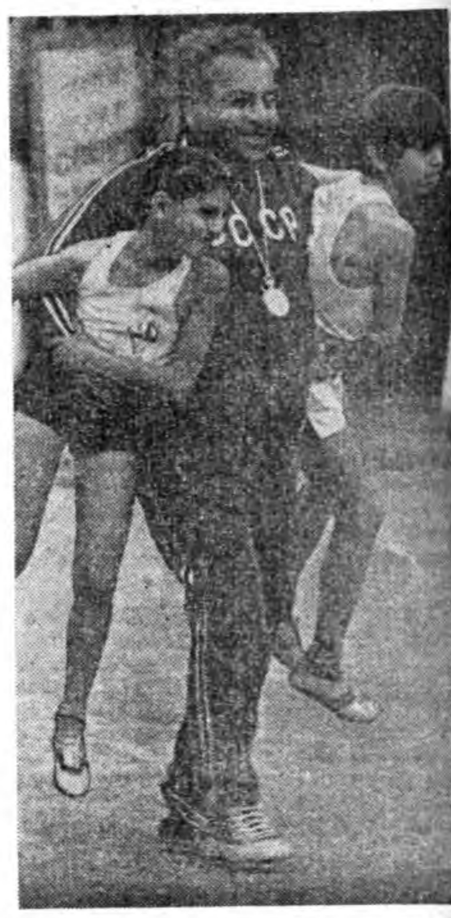

ХҮНГЭН атлетикээр энэ жэлэй сезондо бүридүүлэгдэhэн Азербайджанай суглуулагдамал командын гурбадахи гэшүүн бүхэн Бакугай «Цинамо» бүлгэмэй тренер Афган Сафаровай хүмүүжүүлhэн хүнүүд. Тэдэнэр Азербайджанай рекорднуудай таблицада саг үргэлжэ заhабаринуудые оруулжа байдаг.

А. Сафаров СССР-эй габьяата тренер гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдоhон ороной түрүүшын спортивна зургаан заабаришадай тоодо ороно. Афган Гойдарович мүнөө 35 жэлэй туршада хүнгэн атлетикэдэ бэеэ олоходонь хүбүүд, басагадта туhална. Тэрэ хүн бүхэндэ туhалхаар бэлэн байдаг. Александр Акопджанов ревмокардитдай байhан аад, тэрээндэ hуралсахаяа ерээ hэн. Энэ үбшэн хүбүүнэй спортсмен болохын тулада тренер тон ехэ анхарал оролдолго гаргаhан, тусхай hорилгонуудые үнгэргэhэн байна. Мүнөө тэрэ утые харайлгаар республикынгаа рекордсмен болонхой. Баhа Сафаровай ондоошье hурагша — Хандадаш Мадатов спортын энэ зүйлөөр урдань Союзай чемпион ба рекордсмен байhан. Хүндөөр шархатаhан урдын фронтовигые тиихэдэ тренер секцидээ абаhан юм гэжэ мүнөө hанаха хүнүүд үсөөн байха аабза.

А. Сафаров ажал ябуулгын олохон түсэбүүдтэй. Оролдосо хэшээлтэй хүн бүхэниие бэрхэ спортсмен болгон хүмүүжүүлжэ болохо юм гээд тэрэ тоолоно. Сафаровай хүмүүжэмэлнүүд хүнгэн атлетикээр оронойнгоо суглуулагдамал командын бүридэлдэ ородог. Сафаров 20 жэлэй туршада суглуулагдамал командые hорино. Тэрэнэй гурбан шабинар, гурбан Александр: Корнелюк, Копачинский, Карасев мүнөөнэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тренер А. Сафаровай юрын үдэрнүүд А. Карасевай хаалтануудые дабан гүйхэ үедэ киноаппарадаар буулган абажа байна. 2. Афган Сафаров Александр Копачинский болон Людмила Терентьеватай хэшээл үнгэргэхынгөө забhарта. 3. «Багаханаар бэеэ зэhэлгэ».

ТАСС-ай фотохронико.

Унаэр шанда хүртэгшэд

ОРОЛДОСЫН ҮРЭ

Хүн бүхэн үдэрэйнгөө саг зүбөөр хубаарилхые оролдодог, хии талаар тэрэнээ гээхэгүйе эрмэлзэдэг, амарха, хүдэлхэ, уулзаха сагаа гамнадаг гээшэ. Тиихын тула алхам бүхэндөө часаа хаража, сагаа шалгажа ябагдадаг ха юм даа. Зүгөөр часайнгаа эбдэршэбэл яалтайб? Эндэл часовой мастерые бэдэрээд гүйлдэхэ саг ерэдэг. Тиихэдээ дүтэ хүрэhэн мастерые бэшэ, гансал бэрхэ мастерые бэдэрдэг. Харин тиимэ мастер хомор ха юм. Гэбэшье, би дээдэ шатын нэгэ мастерые hайн таниха, гансашье би бэшэ, Улаан-Үдын олонхи хүн зон таниха аабза гэжэ hананаб. Юуб гэхэдэ, hайн хүн хэрэг дээрэ, hайн үгэ аман дээрэ гэдэгтэл энэ хүмнай олохон зондо туhалhан, олохон зоной дура сэдьхэл шанар hайнтай хүдэлмэреэрээ татаhан байха.

Тиимэhээ энэ хүн тухай газетын хуудаhан дээрэ hайхан үгөөр хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Иихэдээ би гансашье өөрынгөө хүсэл дүүргэнэ бэшэб, хэдэн зуун хүнэй хүсэл дүүргэхэ байхаб.

...Михаил Павлович Баудер Улаан-Үдын «рембытприбор» комбинадта хорёод жэл, тиихэдэ часовой мастераар хамтадаа дүшэ гаран жэл хүдэлнэ. Энэшье гайхалгүй даа. Эсэгэнь хаанта засагай үедэ часовой мастераар хүдэлжэ байхадаа, хүбүүгээ энэ нарин ажалда hургаа юм. Миша эсэгынгээ заhахаа байhан часуудай механизмуудые угаадаг, сэбэрлэдэг, заримандаа өөрөөшье заhабарилхаа туршадаг бэлэй. Харин арбан табатайханhаа мастераар хүдэлжэ эхилээ hэн. Фабзавучташье үдэшэлэниинь hуража байхадаа, үдэрынь мүнөөхил часуудаа заhабарилдаг байгаа. hургуулияа дүүргээд, технологой диплом абахадаашье тэрээгээрээ хүдэлөөгүй, харин дахинаа часовой мастераар үлөө hэн. Шэлэhэн мэргэжэлдээ сэдьхэл зүрхөөрөө дурлаха гээшэ энэл бэшэ гү даа?

Михаил Павлович ажал тухайгаа яаралгүйгөөр хөөрэхэ:

— Энэ мэргэжэлдээ анханайл дуратай байhан хүм даа. Час заhабарилха гээшэ гар үзүүрэй, нарин, нэтэрүү ажал ха юм даа. Өөрөөшье удаан hуужа, тэмсэжэ, үсэрэлдэжэ хэгдэдэг ажалда дуратай гээшэб. Час заhабарилга гээшэмнай тиимэл ажал юм. Мүнөө үеын часовой мастерай ажал урдынхитай сасуулха гүш даа? Тад ондоо болоол. Урдань бэеынгээл багтаад байха багахан сарай соо hуудаг hэн бэзэбди. Зэр зэмсэгшье гэжэ үгы байгаа. Мүнөө юун гээшэб! hаруул уужам гэр, оньhон техникэ, часай механизмуудые угааха, сэбэрлэлгые тусхай аппарадууд хэнэ гээшэ. Энэмнай манай ажалые ехэл хүнгэдхэнэ ха юм.

Энэ наhандаа хэды час заhабарилагдаа гээшэб гээд, Михаил Павловичтай бодожо үзэхэдэмнай иимэ юумэн элирээ. Хэрбээ hарадаа зуун час заhабарилха түсэбтэй hаа, жэлдээ, багсаан бодоходо, нэгэ мянган час заhабарилдаг байба. Тиихэдэ часовой мастераар хүдэлhэн дүшэн дүрбэн жэл соонь хэды час заhабарилагдаа гээшэб?

— Иихэдээ манай гүрэнэй гаргаhан час эбдэрхэдээ бэлэн, шанар муутай гээшэ гү? — гээд hонирхон асуубаб.

Тиихэдэм Михаил Павлович ингэжэ hураhандам гомдоhон янзатайгаар шэрүүншэгээр хэлэбэ:

— Үгы, манай часууд дэлхэйн hайн часуудай нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Харин хайша хэрэг hаланаар абажа ябахада часhаа болохо юумэн эбдэрдэг ха юм даа. Час гээшэмнай нарин механизм гээшэ. Тэрээниие наринаар, hайнаар абажа ябаха ёhотой, — гээд түрүүшээр шэрүүдэhэнээ зөөлэрүүлэн, шоглобо.

Михаил Павлович өөрөө бэрхэ мастер байхаhаа гадна, залуу нүхэдөө нарин мэргэжэлдээ hургадаг байна. Тэрэнэй дүй дүршэлтэй хорин табан хүн танилсанхай юм. Саашадаашье энэ тоо үшөө олошорхо бэзэ.

Дээдэ шатын мастер Михаил Павлович Баудер «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендоор hаяхан шагнагдаа hэн.

Энэл бэшэ гү даа олон жэлэй оролдосын үрэ, ажалай баяр!

Д. ХВАН.

ТАДЖИГАЙ ССР. Нурекскэ далайн Пулисангинска хабшалда бии болон салгидаhанhаа хойшо багахан саг үнгэрөө. Нурекскэ ГЭС-эй барилгашад харьялаа түргэн урасхаалта Вахш мүрэн дээрэ хаалта барижа, мүноө тэрэнь 150 метр үндэр болоhон, иигэжэ мүрэнэй уhан айхабтар ехэ сөөрэм бии болгоо.

Хүнэй гараар байгуулагдаhан далайн оршон тойрондохи үзэсхэлэн hайхан байгаали хүнэй дура сэдьхэл татама газар нютагуудай нэгэн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нурекскэ далайн уудамда. ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАhАА
телефон·телеграф·радио

УЛААН-БААТАР

БИБЛИОТЕКЭНҮҮД ОЛОШОРНО

ТАСС

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Монгол орондо библиотекэнүүд, уншалгын залнууд улам олошорно, эдэнэй номой жаса нэмэнэ. Ойролоол 2 мянган номой жасатай гүрэнэй библиотекэ 1921 ондо Улаан-Баатар хотодо эмхидхэгдэн байгуулагдаа hэн. Харин мүнөө эндэ 2 миллион ном, гар бэшэгүүд бии. Хоморой шухаг зүйлнүүд эдэнэй дундашье дайралдана. Тус библиотекэ Монгол оронhоо холо саагуур мэдээжэ болонхой. Тэрэ дэлхэйн 60 гаран оронуудай библиотекэнүүдтэй, эрдэм шэнжэлэлгын эмхинүүдтэй номуудые, газетэ, журналнуудые андалдан абалсана.

Мүнөө үедэ номдо дуратайшуул хүдөө нютагуудташье улам олошоржо байнхай. Жэл бүри шэнэ библиотекэнүүд, уншалгын залнууд, ном худалдаха магазинууд баригдана. Хүдөө нютагуудта нүүдэл библиотекэнүүд үргэдэнэ. Промышленна предприятинуудта, медицинскэ ба соёлой эмхи зургаануудта тусхай библиотекэнүүд хүдэлнэ.

Мүнөө Монгол орондо 1.000 гаран библиотекэ, уншалгын зал бии. Эдэ 5 миллионhоо үлүү томгой номой жасатай юм. Байгша ондо республикын номой жасые нёдондонойхиhоо 5,7 процентээр үргэдхэхые хараалагдаа.

Дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй улам олошоржо, тусхай курса гү, али библиотекарьнүүдэй hургуули дүүргэhэн 200 гаран мэргэжэлтэ hүүлэй жэлнүүдтэ республикын хото городуудай, хүдөө нютагуудай библиотекэнүүдтэ эльгээгдээ.

Эрдэм hургуули хэхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэл хадаа Монгол ороной гол шэнжэнүүдэй нэгэниинь болоно. Ушарынь юуб гэбэл, арадай засагай тогтоогдохоhоо урда тээ эндэ ниитын нэгэшье библиотекэ байгаагүй юм. Тиихэдэ баяд ноёд, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд лэ үзэг бэшэг халта мэдэхэ байгаа бшуу.

ЖЕНЕВЭ

МОТ-ой генеральна конференциин сесси

ТАСС

МОТ-ой генеральна конференциин 59-дэхи сесси эндэ боложо байна. Элдэб оронуудай профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй ба делегадуудай оруулhан тогтоолнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Үндэhэ яhанай илгаа гаргаха, булимтаран эзэмдэhэн Араб газар нютагууд дээрэ Израилиин засагаархидай гаргадаг профсоюзай эрхэ сүлөөнүүдые эбдэhэн ябадалые Тунисай, Сириин, Мароккын, Ливиин делегадууд эрид буруушаана.

ПХЕНЬЯН

Корейн ажалшадай амжалтанууд

ТАСС

Энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэжэ байhан тухайдаа Арадай Корейн промышленна предприятинуудай ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ мэдээсэнэ. Машина бүтээлгын промышленностиин ехэ предприяти — Ренсондохи хүндэ машина бүтээдэг заводой хүдэлмэришэд ехэ амжалта илалтануудые туйлаа. Мүноө энэ предприятиин хүдэлмэришэд Ким Чагай нэрэмжэтэ металлургическа заводые hэльбэн шэнэдхэлгэдэ эльгээгдэхэ захилнуудые бэелүүлжэ байна. Олон цехүүд түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ, хэдэн арбаад урлан наринжуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

Бүд нэхэдэг промышленностьда шухала хэрэгтэй түүхэй эд үйлэдбэрилдэг виналоново завод түрүү предприятинуудай нэгэниинь юм.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Германиин Демократическа Республикын ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой баталагдаhаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-эй ба ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй амаршалгын бэшэгүүдые эльгээлсэhэн ушарта Берлинэй хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Социалис интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлhэн энэ договор баталан абалга Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын аха дүүгэй харилсаа холбоое шэнэ шатада гаргана гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. Европодохи оршон байдалые hайжаруулхын түлөө, эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ хоёр ороной партинуудай, правительствануудай аша үрэ ехэтэй харилсаанда энэ договор шухала үүргэ дүүргэнэ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай 1969 ондо Москвада болоhон уласхоорондын зүблөөнhөө хойшо аха дүү партинуудай түйлаhан ехэ амжалтанууд тухай түрүү бэшэг Чехословакиин «Руде право» газетэ туннхаглаhан байна.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин делегациин ба Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй түлөөлэгшэдэй хоорондо Хельсинкидэ болоhон хөөрэлдөөнүүд тухай Финляндиин хэблэл мэдээсэнэ. Эб найрамдалай, национальна бэеэ даахан байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлтэй холбоотой үргэн олон асуудалнуудые уулзалгада хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

Франциин Коммунис партиин ЦК-гай Парижда болоhон пленум тухайда Франциин хэблэл ехэ анхаралаа хандуулна. Президентын hунгалтын дүнгүүд, демократическа хубилалтануудые хэхын түлөө француз арадай ажал ябуулгые хүгжөөхэ тухай асуудалнууд пленум дээрэ зүбшэгдэн хэлсэгдээ. ФКП-гэй онсо яаралтай съездые байгша оной октябрь hарада зарлаха тухай мэдээсэлые газетэнүүд толилбо.

Израилиин сэрэгэй шэнэ харата муухай ябуулганууд тухай Араб оронуудай газетэнүүд бэшэнэ. Июниин 11-дэ Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд Ливанай хэдэн hуурин тосхонуудые ехэ буугаар буудаhан байгаа.

(ТАСС).

ВЕНЭ

Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй гурбадахи шата

ТАСС

Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй гурбадахи шата эхилбэ.

Социалис оронуудай — СССР-эй, ГДР-эй, Польшын ба Чехословакиин делегацинуудай, удаа тээнь баруун талын оруулhан дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэнэ.

Социалис оронуудай дурадхалай ёhоор, Түбэй Европодохи 11 гүрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые адляар хороохо тухай хэлэгдэнэ. Социалис оронуудай дурадхалнуудай үндэhөөр 1975 ондо Түбэй Европодо хариин гүрэнүүдэй ба национальна сэрэгүүд тала бүхэнhөө 20 мянган хүнөөр хороогдохо зэргэтэй. 1976 ондо хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан 11 гүрэн туд бүридөө — 5 процентээр, 1977 ондо сэрэгүүдээ үшөө 10 процентээр хөроохо юм.

Баруун талын дурадхалай ёhоор, Советскэ Союзай ба США-гай хуурай газарай сэрэгүүдые хороохо тухай хэлэгдэнэ. Тиихэдэ Советскэ Союзай сэрэгүүд США-гайхиhаа 2,5 дахин олоор хороогдохо ёhотой юм ха. Энэмнай таарахагүй ябадал гээшэ aаб даа.

БРЮССЕЛЬ

Бельги: шэнэ правительство эмхидхэгдэн бүридүүлэгдэбэ

ТАСС

Л. Тиндеманс түрүүтэй Бельгиин правительство июниин 11-дэ тушаалhаа буугаа. Энэл үдэртөө Л. Тиндеманс шэнэ кабинет бүридүүлбэ. Р. Ван Элсланд — гадаадын хэрэгүүдэй, П. Вандин Буйнантс — национальна оборонын, В. де Клерк — финансын, А. Олефф экономикын министрээр томилогдобо.

Валлонуудай нэгэдэлэй парти социально-христианска партиин ба эрхэ сүлөөгэй дэбжэлтын партиин урдын правительственна бүлэгтэ ороhон байна. Валлонуудай нэгэдэлэй парти шэнэ кабинедтэ гурбан тушаал эзэлбэ.

Парламентда бүри үргэн ехэ дэмжэлгэ абахын тула правительство коалициие үргэдхэhэн байна. Гурбан партиhаа бүридэhэн кабинет урдынхиhаа бүри хүсэтэй байха аабза гэжэ тоологдоно.

КОЛОМБО

Соёлой харилсаан бэхижүүлнэ

ТАСС

1974—1975 онуудта хоёр ороной хоорондо соёлой ба научна харилсаа холбооной түсэбтэ Шри Ланкагай, Советскэ Союзай тусхай түлөөлэгшэд гар табяа. Выставкэнүүдые эмхидхэхэ, фестивальнуудые үнгэргэхэ, уран зохёолшодой, артистнуудай, хүгжэмшэдэй, хатаршадай, киногой ба спортын ажал ябуулагшадай делегацинуудые эльгээлсэхэ байна.

Шри Ланкагай ба Советскэ Союзай хоорондо али алиндань ашатай туhатай харилсаа холбоон 15 жэлэй турша соо амжалтатайгаар хэгдэжэ байна гээд республикын гадаадын хэрэгүүдэй ба оборонын министрэй орлогшо Л. Джаякоди ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

Буhалгаанай хүдэлөөн үргэдэнэ

ТАСС

Салин хүлhыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень hайжаруулха эрилтэтэйгээр Америкын ажалшад тэмсэлээ улам үргэдхэжэ байhаар. Июнь hарын түрүүшын долоон хоногой турша соо үнгэргэгдэhэн буhалгаануудта 310 мянган хүн хабаадаа гэжэ ажалай харилсаанай талаар президентын тусхай туhалагша У. Юзери мэдээсэбэ. 110 мянган оёдолшодой ниитэнациональна буhалгаан эдэнэй дунда эгээн лэ үргэн ехэ байгаа.

«hүүлэй үедэ буhалгаанай хүдэлөөн улам үргэдэжэ байна, — гэжэ Юзери тэмдэглээ. — Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, мүнгэнэй үнын уналга энээнэй гол шалтагаанниинь болоно».

Саашадаа буhалгаанай хүдэлөөн улам үргэдхэөөр хараалагдана. Намар тээшэ Америкын хэдэн арбаад мянган шахтернууд, горнягууд ажалаа зогсоохые түсэблэнэ. Ушарынь юуб гэбэл, предприятиин эзэд хамтын шэнэ хэлсээн тухай профсоюзай табиhан дүримые баталан абахые арсажа байнхай. Элшэ хүсэнэй дуталдажа байха үедэ горнягуудай буhалгаалха ябадал огто таарахагүй байна гэжэ федеральна тусхай тушаалтад уридшалан hануулhан байха юм.

США-гай элдэб районуудай барилгашад, муниципальна хүдэлмэришэд, медсестранууд, Америкын ажалшад тэмсэлээ үргэлжэлүүлhээр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «hунгалтын урдахи ажалай вахтада» — суглуулбари. «Хони хайшалалгын пунктнуудта хон жэн» — шалгалтын бригадын материалнууд. Орон доторой hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Буряадай комсомол — алдарта ойдоо» — суглуулбари. «Гектар бүхэнэй ургасые дээшэлүүлхын түлөө» — тэмдэглэлнүүд. «Ажалай баяр» — корреспонденци. Орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. Александр Вампиловай творчество тухай. «Санашад — hайн дуратанай баатаршалга» — А. Гуржаповай корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Элдэб hонин. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — hүүлэй hонин. 14.45 — «Ерыш, онтохон» гэhэн дамжуулга үхибүүдтэ харуулагдаха (үнгэтэ). 15.15 — «Дэлхэйн арадуудай оюун бэлиг» (үнгэтэ). 15.45 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 16.15 — Кино болгон буулгагдаhан уран зохёол. «Алые паруса» — уран hайханай фильм (үнгэтэ). 17.40 — Совет композиторнуудай зохёолнуудай концерт (үнгэтэ). 18.15 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Бразилиин, Югославиин суглуулагдамал команданууд наадаха. ФРГ-hээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.45 — 19.55 — Забhарлалга. 19.55 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Бразилиин, Югославиин суглуулагдамал команданууд наадаха. Хоёрдохи тайм. ФРГ-hээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.40 — «Зарница» — hурагшадта зорюулагдаhан дамжуулга. 21.10 — «Буряад оромнай hунгалтаhаа hунгалта хүрэтэр» (буряадаар). 21.25 — «Үдэшын Улаан-Үдэ».

«Орбита». 21.55 — Баумanска hунгуулиин округой hунгагшадай СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр Л. И. Брежневтэй уулзалга. Кремлиин Съезднүүдэй ордонhоо дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ 19.20 — «Полкын хүбүүн — уран hайханай фильм.

«Орбита». 20.40 — «Поэзи. Совет поэдүүдэй шүлэгүүдээр зохёогдоhон композици. 20.55 — Документальна фильмүүдэй программа (үнгэтэ). 21.25 — Классическа хүгжэмэй концерт.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной июниин 14. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03451. Заказ № 00444